MARTIN HEIDEGGER

OL-
MAYA
BI-
RA-
KIL-
MIŞ-
LIK

avesta

OLMAYA BIRAKILMIŞLIK

MARTIN HEIDEGGER

avesta | METABOLE: 440 | 10
Gelassenheit
Olmaya Bırakılmışlık
Martin Heidegger
Almancadan Çeviren: Mesut Keskin

Editör: Abdullah Keskin
Kapak: Azad Aktürk
Tashih vi Mizanpaj: Avesta
Birinci Baskı: 2013, İstanbul

Baskı: Berdan Matbaası
Sadık Daşdöğen Davutpasa Cad.
Güven San. Sit. C Blok, No: 239
TOPKAPI / İSTANBUL
Tel: (0212) 613 12 11

Klett-Cotta Verlag, Stuttgart 1959, [15]2012
15. baskıdan çevrilmiştir.
© Avesta Yayınları, İstanbul & Klett-Cotta Verlag, Stuttgart 2011.

Sertifika no: 13193

AVESTA BASIN YAYIN
REKLAM TANITIM MÜZİK DAĞITIM LTD. ŞTİ.
Şehit Muhtar Mahallesi Atıf Yılmaz Caddesi Öğüt Sokak No: 7
BEYOĞLU / İSTANBUL
Tel- Fax: (0212) 251 44 80 - (0212) 243 89 75

Ekinciler Caddesi, Nurlan Apt. Giriş Katı No: 2
OFİS / DİYARBAKIR
Tel- Faks: (0412) 223 58 99

www.avestakitap.com
http://www.facebook.com/wesanenavesta
https://twitter.com/avestayayin
avestayayinlari@yahoo.com

ISBN: 978-605-5279-43-1

OLMAYA BIRAKILMIŞLIK

MARTIN HEIDEGGER

Almancadan Çeviren: Mesut Keskin

avesta | METABOLE

MARTIN HEIDEGGER: (1889 Messkirch - 1976 Freiburg i.Br.) (1909/11) Liseyi bitirdikten sonra Katolik Kilisesinin desteğiyle Freiburg i.Br.'de Teoloji öğrenimi görür ve rahip olmak ister, ama öğrenime Matematik, Doğa Bilimleri ve Felsefeyle devam eder. (1913/16) "Die Lehre vom Urteil im Psychologismus. Ein kritisch-positiver Beitrag zur Logik" üzerine yazdığı doktora tezinden sonra "Die Kategorien- und Bedeutungslehre des Duns Scotus" başlıklı habilitasyon tezini verdi. Sağlık sorunlarından dolayı, Birinci Dünya Savaşında kısmen askerlik yaptı. (1919/22) Freiburg'da, fenomenolojisiyle eleştirel ihtilafa düştüğü Edmund Husserl'in (1858-1938) yanında asistanlık kadrosunu aldı; Karl Jaspers ile dostluk kurdu. Schwarzwald'daki Todtnauberg'te, ömrünün sonuna değin sıkça inzivaya çekildiği kulübeyi inşa ettirdi. (1923) Marburg'da felsefe profesörü adayı oldu ve Kant felsefesine yöneldi. (1927) Platon'dan beri geleneksel ontolojik sistemlerini feshetme iddiasındaki fundamental ontolojiyi temellendirdiği baş eseri "Sein und Zeit"ı yayımladı. Bu eserin farklı yorumlarla alımlanması, 20. yüzyıl Batı felsefesi ve bilimi için yol göstericiydi. (1928/9) Freiburg Üniversitesi Felsefe Bölümüne Husserl'in halefi olarak atandı ve "Kant und das Problem der Metaphysik" metni yayınladıktan sonra, Nietzsche felsefesiyle yoğun bir şekilde uğraştı. (1930) "Vom Wesen der Wahrheit" metniyle geç dönem eseri başlar ve hakikatin kuran yeri olarak açık Oradalık'tan [Dasein'dan] artık söz etmeyerek metafizik bir varlık anlayışını öne çıkarır. (1931) Heidegger, Adolf Hitler'in harekete geçme hazırlığına itibar etti. (1933) Nasyonal sosyalistler, iktidarı ele geçirdiğinde Alman Nasyonal Sosyalist İşçi Partisi'ne (NSDAP) üye oldu ve bu partiden "Alman kaderin yeni başlangıcı"nı umuyordu. Freiburg Üniversitesi'nin rektörü olup "Die Selbstbehauptung der deutschen Universität" başlıklı rektörlük konuşmasında Alman üniversitelerinin "manevi öncülüğü"nü vurgulasa da "Führer Üniversitesi"ne dair programı boşa çıktıktan sonra romantik, muhafazakâr tavrından dolayı, modern toplumun kişiliksizleştirme ve yabancılaştırma tarzlarını aleni bir şekilde eleştirdi. (1934) Rektörlükten istifa ederek felsefe kürsüsünü korudu. (1936/8) Çok sonradan, 1989'da, yayınlanacak "Beiträge zur Philosophie. Vom Ereignis" adlı ikinci baş eserini kaleme aldı. (1947) Üniversiteyi Nazilerden arındırma çerçevesinde öğretim hakkı Fransız ordusunca elinden alındı; Heidegger susar, ama "Über den Humanismus" adlı mektubuyla birlikte eserleri, Sartre çevresindeki Fransız varoluşçuluğunu, kültür bilimlerini etkiledi ve Oradalık analitiği temelinde bir psikiyatrinin ortaya çıkmasını sağladı. (1949/50) Bremen'de yaptığı "Einblick in das, was ist" adlı konuşmada, teknik ile modern bilimin bağlamını eleştirdi. Öğretim yasağının kaldırılmasından sonra 1967 yılına değin, Freiburg'da küçük bir dinleyici çevresi için seminerler verdi. (1952) Emekliye ayrıldı ve 1975'ten beri, 100 cildi aşan külliyatı halen V. Klostermann yayınevi tarafından yayınlanmaktadır. 1985'te Martin-Heidegger-Gesellschaft kuruldu; 2002'de ise memleketi Messkirch'te Heidegger-Museum açıldı. Hayatı, eseri ve tesiriyle 20. yüzyıl Batı felsefesini derinden etkileyerek güncelliğini hâlâ korumaktadır.

MESUT KESKİN: 1979 Nusaybin doğumlu. 1996 Mardin Lisesi mezunu. Bursa (2001), Berlin, Freiburg i.Br. (M.A., 2008), Bochum (2008/09) ve Heidelberg'de (Dr., 2012) Felsefe ve İslamoloji okudu. İlgi alanları olan Alman-Fransız düşünce hareketleri (fenomenoloji, hermeneutik, psikanaliz), biyoetik, Bildwissenschaft ve cultural turns bağlamında doktora sonrası çalışmalarını, "Das islamische Körperbild und Leibgedächtnis zwischen Tradition und Moderne" üzerine yoğunlaştırmaktadır. Aynı zamanda Philosophischer Literaturanzeiger (V. Klostermann Verlag) ve Der Islam (de Gruyter Verlag) dergileri için periyodik yazdığı güncel felsefe literatürü eleştirileri ve yayınlanmak üzere olan kitap projeleri vardır.

İçindekiler

Olmaya Bırakılmışlık / 7

Olmaya Bırakılmışlık'a Dair Tartışma - Düşünme Üzerine Bir Patika Söyleşisinden / 21

Açıklamalar / 66

Temel Kavramların Köken ve Atıf Bağlamına Dair / Mesut Keskin / 67

Olmaya Bırakılmışlık

Kendi memleketimde aleni bir şekilde söyleyebileceğim ilk söz, sadece şükran sözü olabilir. Uzun bir yolda bana birlikte sunmuş olduğu her şey için vatanıma teşekkür ederim. Bu birlikte-sununun neyden ibaret olduğunu, birkaç sayfada ortaya koydum ki, öncelikle 1949 yılında Conradin Kreutzer'in ölümünün yüzüncü yılı münasebetiyle hazırlanan "Der Feldweg" adlı armağan kitabında yayınlandı. Candan ve sıcak karşılaması için sayın Belediye Başkanı Schühle'ye şükranlarımı sunuyorum. Bugünkü düşündüren merasimde bir hatıra konuşması yapmaya ilişkin güzel görev için bilhassa teşekkür ederim.

Törenin Muhterem Katılımcıları!
Sevgili Hemşeriler!

Hemşerimiz komponist Conradin Kreutzer'in merasimi için toplanmış bulunuyoruz. Eserler yaratmaya çağrılarak vazifelen-

dirilmiş insanlardan birinin düşündüren merasimini yaptığımızda her şeyden önce eserine layıkıyla hürmet etmek gerekir. Bir müzisyenin ve ton sanatçısının durumunda bu, sanatının eserlerini tınlatmamız sayesinde olur.

Conradin Kreutzer'in eserinden şu anda şarkı ve koro, opera ve oda müziği tınlar. Bu tınılarda sanatçının bizzat kendisi oradadır; çünkü *eserdeki* ustanın şimdiki-mevcudiyeti, biricik hakiki mevcudiyetidir. Bir usta ne kadar büyükse, şahsı da eserinin arkasında o kadar tam kaybolur.

Bugünkü düşündüren merasimde katkısı olan oyuncu ve şarkıcılar, Conradin Kreutzer eserinin şu anda bizim için tınlamasını sağlar.

Fakat tören, bu sayede çoktan bir merasim midir? Bir merasime şu olgu aittir ki, *düşün*ürüz. Ancak, bir komponiste yönelik düşündüren bir merasimde ne düşünmemiz ve söylememiz gerekir? Müzik şu sayede kendini göstermez mi ki müzik, tonlarının sırf tınlaması sayesinde "konuşur" ve böylece alışılagelmiş dile, sözün diline, ihtiyaç duyar? Bu söylenir. Ve yine de, soru ortada kalır: Tören, oyun ve şarkı sayesinde zaten bir merasim, yani esnasında düşündüğümüz bir tören midir? Herhalde değil. Bundan dolayı, töreni düzenleyenler bir "hatıra konuşması"nı programa koydular. Bu konuşma sadece, merasimi yapılan komponisti ve eserini hatırlayarak-düşünmemiz bağlamında bize yardımcı olur. Böyle bir hatırlayarak-düşünme, Conradin Kreutzer'in hayat hikayesini tekrar tekrar anlatır anlatmaz, eserlerini birer birer sayar saymaz ve tasvir eder etmez canlı olur. Böyle bir anlatı sayesinde bazı açılardan çok sevindirici ve acı dolu olanı, öğretici ve örnek olanı tecrübe ederiz. Ne var ki aslında böyle bir konuşmayla sadece sohbet ederek aramızda konuşabiliriz. Böyle bir anlatıyı dinlerken düşündüğümüz, yani bizden her birini aracısız ve sürekli kendi özünde ilgilendiren bir şeyi sükûnetle düşündüğümüz mutlaka gerekli değildir.

Bundan dolayı hatta bir hatıra konuşması, bir merasimde düşündüğümüze dair teminatı vermez.

Kendimizi kandırmayalım. Adeta işimiz gereği düşünen biz hepimiz, sıkça düşünceden-kıtız, pek de kolayca, düşünce-siziz. Düşüncesizlik, günümüz dünyasında her yere girip çıkan garip bir misafirdir. Çünkü günümüzde her şey en hızlı ve ucuz yolla bilgiye ulaşılır ve aynı anda hızlıca unutulmuştur. Böylece bir etkinlik, bir diğerini kovalar. Merasimler, hep daha düşünceden-kıt olurlar. Merasimler ve düşüncesizlik, uyumlu bir şekilde buluşurlar.

Ama düşüncesiz olduğumuz esnada, düşünme yeteneğimizden elbette feragat etmeyiz. Bu yeteneğe hatta koşulsuz ihtiyaç duyarız, şüphesiz bu, tuhaf bir şekildedir ki, düşünme yeteneğimizi düşüncesizlikte nadasa bırakırız. Bu arada kendinde, büyüyüp yetişme için temel olan, mesela tarla gibi, bir şey nadasa bırakılır. Üzerinde hiçbir şeyin büyüyüp yetişmediği bir otoban, nadasa bırakılmış bir tarla hiç olamaz. Tıpkı, biz duyanlar olduğumuzdan ve sadece bu sebeple sağır olduğumuz gibi, tıpkı biz genç olduğumuzdan, sadece bu sebeple yaşlandığımız gibi, tıpkı insan, özünün temelinde düşünme yetisi, "ruh ve zihin" sahibi olup düşünme için belirlenmiş olduğundan, sadece bu sebeple de düşünceden-kıt ya da düşünce-siz olabileceğimiz gibi. Sadece, bilgiyle ya da bilgisiz sahip olabileceğimiz şeyi, kaybedebiliriz ya da denildiği gibi, başımızdan savabiliriz.

Artan düşüncesizlik, bundan dolayı günümüz insanının iliklerine işleyen bir sürece dayanır. Günümüz insanı, *düşünmeden kaçıştadır*. Düşünceden bu kaçış, düşünce-sizliğin nedensel temelidir. Ama bu kaçışı insanın ne görmek ne de itiraf etmek istediği gerçeği, düşünceden kaçışın bir parçasıdır. Günümüz insanı, düşünceden bu kaçışı hatta doğrudan reddedecektir. Zıddını iddia edecektir. İnsan –ve bunu çok haklı bir şekilde– söyleyecektir ki, bugünkü gibi hiçbir çağda bu kadar çok plan,

bu kadar fazla araştırma, bu kadar tutkulu bir şekilde inceleme yapılmamıştır. Şüphesiz. Dirayet ve düşüncelerin bu masraf ve ihtişamının büyük faydası vardır. Böyle bir düşünme, vazgeçilmez kalır. Ne var ki bunun, özel türden bir düşünme olduğu da orada kalır.

Bu düşünmenin özelliği, plan ve araştırma yaparken, bir işletmeyi kurarken daima mevcut koşulları hesaba katmamızdan ibarettir. Bu koşulları, belirli amaçlara yönelik hesaplanan niyetten ötürü hesaba katarız. Belirlenmiş başarılara çok önceden güveniriz hesaplayarak. Bu hesaplama, her şeyi planlayan ve araştıran düşünmeye işaret eder. Böyle bir düşünme, sayılarla işlemeyip sayan hesap makinesini ve büyük bilgisayarı harekete geçirmediğinde de bir hesaplama olarak kalır. Hesaplayan düşünme, hesap yapar. İlerlemiş yeni, daima umut, gelecek vaat eden ve aynı zamanda uygun olanaklarla hesap yapar. Hesaplayan düşünme, bir fırsattan diğerine acele ettirir. Hesaplayan düşünme, hiç durmaz, sükûnetle düşünmeye varmaz. Hesaplayan düşünme, bir sükûnetle derin düşünme değildir, var olan her şeyde işleyen anlam üzerine tefekkür etmez. Kendi tarzlarında yetkili ve gerekli olan iki düşünme türü vardır: Hesaplayan düşünme ve sükûnetle derin düşünme.

Fakat, günümüz insanının düşünmeden kaçışta olduğunu söylediğimizde bu tefekkürü kastederiz. Yalnız, o tarzda karşılaşılır ki sırf tefekkür, fiili gerçeklik üzerinde ansızın süzülüp muallakta kalır. Zemini kaybeder. Mevcut meselelerin üstesinden gelmeye elverişli değildir. Pratiğin icrası için bir şey ortaya koymaz.

Ve nihayet denir ki sırf tefekkür, devamlı sükûnetle düşünme, sağduyu için çok "yüksek"miş. Bu mazerette, sadece bir şey doğrudur ki, sükûnetle derin düşünmenin kendisinden, tıpkı hesaplayan düşünme gibi pek az şey ortaya çıkar. Sükûnetle derin düşünme, bazen daha yüksek bir çaba ve gayreti talep eder.

Daha uzun öğretilerek çalışılmayı ister. Başka her hakiki zanaattan daha ince ve hassas bir itina ve dikkate ihtiyaç duyar. Tıpkı köylü gibi ekinin yeşerip yeşermediği, olgunlaşıp olgunlaşmadığını, bekleyebilmelidir.

Diğer yandan herkes, kendi tarzında ve kendi sınırlarında tefekkürün yollarını izleyebilir. Neden? Çünkü insan, *düşünen, yani derin düşünceye dalan* varlıktır. Tefekkürde hiçbir şekilde, "yukarıya doğru [çıkarak] aşma"ya ihtiyaç duymayız. Eğer biz [akla] ya[t]km durmanın üzerinde duraksayarak [akla] en ya[t] kın duranı, yani burada, bu vatan parçasında ve şimdi, şu anki dünya zamanında her birimizi ilgilendiren şeye ilişkin sükûnetle düşünürsek yeter:

Eğer sükûnetle düşünmeye hazırsak bu merasim bize neyi yakınlaştırarak önerir? Bu durumda şuna dikkat ederiz ki, vatan toprağından bir sanat eseri yetişmiştir. Bu basit gerçeği etraflıca düşünürsek o zaman şunu da hatırlayarak-düşünmek zorundayız ki Svabya toprağı, önceki ve ondan önceki yüzyılda büyük şairler ve düşünürler ortaya çıkardı. Bunu şüpheyle iyice düşünmeye devam edersek, o zaman şu, aynı şekilde kendini gösterir: Orta Almanya, aynı şekilde öyle bir topraktır, Doğu Prusya, Silezya ve Bohemya da.

Tefekkür ederek şunu soracağız: Bir vatan toprağında kökleşme, sağlam dipsel bir sanat eserinin yetişmesine ait değil midir? Johann Peter Hebel, bir defasında yazar ki: "-Kendi kendimize ister itiraf edelim, ister etmeyelim- biz, eterde çiçek açıp meyve verebilmek için kökleriyle topraktan yükselmek zorunda olan bitkileriz" (Werke, ed. Altwegg III, 314).

Şair şunu söylemek ister: Hakikaten şen ve şifalı insan eserinin yetişmesi gereken yerde insan, vatan toprağının derinliğinden etere doğru yukarıya çıkıp yükselmek zorundadır. Burada eter, yüksek göğün serbest havası, ruhun açık alanı anlamına gelir.

Tefekkür ederek şunu soracağız: Johann Peter Hebel'in söylediği şeyin günümüzdeki durumu nedir? Yer ile gök arasında insanın şu sakin iskanı hâlâ var mıdır? Ülkenin üstünde düşünceye dalan bir ruh hükmeder mi hâlâ? Toprağında insanın her daim bulunduğu, yani toprağa meskûn olduğu sağlam köklü vatan var mıdır?

Birçok Alman, vatanını kaybetti, köylerini ve şehirlerini terk etmek zorunda kaldı ki, vatan toprağından sürgünler. Onlara vatanın kurtarılmış kaldığı diğer sayısız Alman, yine de göç edip büyük şehirlerin hareketli canlılığına maruz kalıyor, endüstri mahallelerinin sıkıcı tenhalığına yerleşmek zorunda kalıyorlar. Eski vatana yabancılaşmışlar. Ya vatan toprağında kalmış olan Almanlar? Vatandan sürgün edilen Almanlardan daha da vatansızlar. Her saat ve her gün, radyo ve televizyon istasyonlarınca büyülenmişler. Her hafta film, hiçbir dünya olmayan bir dünyayı uyduran, alışılmamış, çoğu kez sıradan tasavvur mahallelerine alıp götürür onları. Her yerde, "resimli gazete" bulunur. Modern teknik haberleşme araçlarının insanı her saat onlarla cezbettiği, saldırdığı ve sürüklediği her şey, işte tüm bunlar bugün insana, çiftlik çevresindeki hususi tarladan, vatanın üstündeki gökten, gece ile gündüzün akışından, köydeki örf ve adetten, vatan dünyasının geleneğinden çok daha yakındır.

Tefekkür ederek şunu soracağız: Vatanda kalmış Almanlar durumundan daha az olmayacak şekilde burada, vatandan sürülmüş Almanlarda ne olup bitiyor? Bu sorunun cevabı, bugünkü insanın vatan toprağına meskûniyetinin, tehlikeyle en içten karşı karşıya olduğu gerçeğindedir. Daha fazla söylemek gerekirse, vatan toprağına meskûniyetin kaybına, sadece dış kaynaklı şartlar ve kaderler ile sebep olunmamıştır, bu kayıp, sadece insanın gevşekliğine ve yüzeysel hayat tarzına dayanıp temellenmez. Vatan toprağına meskûniyetin kaybı, biz hepimizin içine doğduğu çağın ruhundan kaynaklanır.

Tefekkür ederek şunu soracağız: Durum böyleyse, insan eseri gelecekte büyüyüp gelişmiş bir vatan toprağından yetişerek insan etere, yani göğün ve ruhun genişliğine yükselebilir mi? Ya da her şey, planlamanın ve hesaplamanın, organizasyonun ve otomatik işletmenin kıskacına girecek mi?

Bugünkü merasimde bize yakınlaşarak öneren şeye ilişkin sükûnetle düşünürsek o zaman vatan toprağına meskûniyet kaybının çağımızı tehdit ettiğine dikkat ederiz. Ve şunu sorarız: Çağımızda esasen ne oluyor? Çağımızın karakteri nedir?

Şimdi başlayan çağı kısa bir zamandan beri, atom çağı olarak adlandırıyoruz. En rahatsız edici belirtisi, atom bombasıdır. Ama bu işaret, sadece yüzeysel bir işarettir. Çünkü hemen idrak edildi ki atom enerjisi, barışçıl çözümler için de fayda sağlayabilir. Bundan dolayı, günümüzde atom fiziği ve teknikçileri her yerde, atom enerjisinden barışçıl faydalanma için geniş çaplı planlamaları gerçekleştirmek üzeredirler. Başında İngiltere'nin bulunduğu yetkili ülkelerin büyük endüstri birlikleri, atom enerjisinin devasa bir pazara dönüşebileceğini önceden tasavvur ederek göz önünde bulundurdular. Atom işinde yeni bir şans ve mutluluk görülür. Atom bilimi, kenarda durmaz. Aleni bir içimde bu mutluluğu ve talihi duyurur. Böylece bu yılın temmuz ayında on sekiz Nobel ödüllü yazar, Mainau adasında bir çağrıyı açıkça duyurdu: "Bilim -ki burada kastedilen, modern doğa bilimidir- insanın daha mutlu yaşamasına giden bir yoldur."

Bu iddianın durumu nedir? Bir sükûnetle düşünmeden mi kaynaklanır? Atom çağının anlamı hakkında hiç tefekkür eder mi? Bilimin değinilen iddiasıyla tatmin oluyorsak, o zaman şimdiki çağa ilişkin sükûnetli bir düşünmeden olabildiğince uzak kalırız. Neden? Çünkü tefekkürü unutuyoruz. Bilimsel tekniğin, doğadaki yeni enerjileri keşfedip salıverdiği neye dayanıp temellenir acaba?

Bu, birkaç yüzyıldan beri bütün asıl tasavvurların köklü değişiminin işler halde olduğuna dayanır. Bu sayede insan başka bir fiili gerçekliğe konulur. Dünyaya bakışın radikal devrimi, yeni çağın felsefesinde gerçekleşir. Bundan insanın dünyaya ilişkin ve dünya içindeki yeni konumu ortaya çıkar. Şimdi dünya, [karşıda duran] bir nesne gibi görünür ki bu nesneye hesaplayan düşünme, artık hiçbir şeyin direnemeyeceği müdahaleleri düzenler. Doğa, modern teknik ve endüstri için biricik, devasa bir yakıt istasyonuna, enerji kaynağına dönüşür. Dünya bütünlüğüyle insanın bu esas tekniksel ilişkisi, ilkin 17. yüzyılda ve daha doğrusu Avrupa'da, sadece Avrupa'da ortaya çıktı. Bu ilişki, yeryüzünün diğer kesimlerince uzun zaman boyunca bilinmezdi. Daha önceki çağlara, halk talih ve kaderlerine tamamen yabancıydı.

Modern teknikte gizli güç, insanın var olan neyse onunla ilişkisini belirler. Bu güç, bütün yeryüzüne hükmeder. Şimdiden insan, yeryüzünden ayrılıp uzaya doğru ilerlemeye başlar. Fakat ilkin hemen hemen iki on yıldan beri, atom enerjisiyle öyle devasa enerji kaynakları keşfedildi ki, yakın zamanda dünyanın her tür enerji ihtiyacı sonsuza dek karşılanır olacaktır. Yeni enerjilerin aracısız sağlanması, yakında kömür, kereste, petrolün çıkarılması gibi, artık belirli ülkelere ve yeryüzü parçalarına bağlı olmayacaktır. Yakın gelecekte, yeryüzünün her yerinde atom santralleri kurulabilecektir.

Bugünkü bilim ve tekniğin temel sorusu artık, yakıt ve enerjinin yeterli miktarlarını nereden kazanacağımız sorusu değildir, aksine belirleyici soru, şimdi şudur: Akıl almaz büyük atom enerjilerini hangi tarzda zapt edip kullanarak böylece, -savaşlar olmadan da- bu devasa enerjilerin herhangi bir yerde aniden patlak vermelerine, "sızmaları"na ve her şeyi yok etmelerine karşı insanlığı hangi tarzda koruyabiliriz?

Atom enerjisinin dizginlenmesi başarılı olursa -ki başarılı

olacaktır- o zaman teknik dünyanın yepyeni bir gelişimi başlar. Bugün film ve televizyon tekniği, trafik, bilhassa uçuş tekniği olarak, haberleşme tekniği, tıp tekniği, gıda tekniği olarak bildiğimiz şey, muhtemelen sadece kaba bir başlangıç evresini gösterir. Gelecek olan köklü değişimleri, kimse bilemez. Tekniğin gelişimi bu arada gittikçe daha hızlı cereyan edecek ve hiçbir yerde durdurulamayacak. Hayatın bütün alanlarında insan, teknik aygıtların ve otomatların güçleri tarafından hep daha sıkı bir biçimde kuşatılacaktır. Her yerde ve her anda teknik tesis ve kuruluşların herhangi bir şeklinde insanı meşgul edip zorlayan, zincirleyen, sürükleyip götüren ve sıkıştırıp rahatsız eden güçler, işte bu güçler, çoktan insanın irade ve karar yeteneğini aşarak büyümüşlerdir, çünkü bu güçler insan tarafından yapılmamışlardır.

Ne var ki bu da, teknik dünyanın benzersiz yeniliklerine dahildir ki, bu teknik dünyanın başarılarına en hızlı yolla ve aleni biçimde hayretle bakılır. Böylece günümüzde herkes, teknik dünya hakkındaki bu konuşmanın değindiği şeyi becerikli yönetilen her resimli gazetede sonradan okuyabilir ya da radyoda dinleyebilir. Ama meselenin bir yönü vardır ki, biz bir şeyi dinledik ve okuduk, yani sırf biliyoruz; meselenin bir diğer yönü de, dinleneni ve okunanı idrak edip etmediğimiz, yani şüpheyle düşünüp düşünmediğimizdir.

Bu 1955 yılının yaz mevsiminde Lindau'da yine Nobel ödüllü yazarların uluslararası buluşması oldu. Bu vesileyle Amerikalı Kimyacı Stanley, şunu söyledi: "Canlı cevheri istediği gibi söküp kurarak değiştiren kimyacının eline yaşamın koyulmuş olduğu an, yakındır." Böyle bir ifade, dikkate alınır. Hatta bilimsel araştırmanın cüretine hayret edilerek böylece hiçbir şey düşünülmez. Burada tekniğin araçlarıyla yaşama ve insan özüne müdahalenin hazırlandığı, bununla karşılaştırıldığında hidrojen bombasının patlamasının daha az anlamı olduğu şüpheyle

düşünülmez. Zira bilhassa, hidrojen bombaları patla*maz*larsa ve insanın yeryüzündeki yaşamı korunursa, atom çağıyla dünyanın garip, gayrı-aşina değişimi yaklaşır.

Bununla birlikte esas gayrı-aşinalık, dünyanın baştan başa teknik bir dünyaya dönüşmesi değildir. İnsanın bu dünya değişimi için hazırlıklı olmadığı, bu çağda aslında yukarı çıkarak yaklaşan şeyle gerçeğe uygun bir ihtilafa doğru sükûnetle düşünerek varamayacağımız çok daha acayip kalır.

Hiçbir tek insan, hiçbir insan grubu, önemli devlet adamları, araştırmacılar ve teknikçilerin hiçbir komisyonu, endüstrinin ve bilimin öncü insanlarının hiçbir konferansı, atom çağının tarihsel gidişatını durdurmaya ya da yönetmeye muktedir değildir. Hiçbir sade insani organizasyon, çağ üzerindeki hakimiyeti ele geçirebilecek güçte değildir.

Böylece atom çağının insanı, tekniğin durdurulamaz üstün gücüne korumasız ve çaresiz teslim edilmiş olacak. Bugünün insanı, sırf hesaplayan düşünme karşısında sükûnetle düşünmeyi ortaya koymaktan vazgeçerse, atom çağının insanı olur. Ama sükûnetle düşünme uyanırsa, o zaman tefekkür sürekli en görünmez fırsatta faal olmalıdır, öyleyse şimdi ve burada ve bilhassa bu düşündüren merasimde. Çünkü atom çağında özel bir ölçüde tehlikeyle karşı karşıya olan şeyi, yani insan eserlerinin vatan toprağına meskûniyetini şüpheyle düşündürür.

Bundan dolayı şimdi şu soruyu soralım: Vatan toprağına eski meskûniyet çoktan kaybolup giderse, yeni bir temel ve zemin, yani insan varlığının ve bütün eserinin yeni bir tarzda ve hatta atom çağında yetişebileceği bir temel ve zemin insana yeniden sunulamaz mı?

Vatan toprağına gelecekteki meskûniyetin temeli ve zemini ne olacak? Belki de bu soruyla aradığımız şey, [akla] çok ya[t] km durur, öyle yakın ki pek kolayca gözden kaçırırız. Zira yakın olana giden yol, biz insanlar için her zaman en geniş ve bundan

dolayı en zahmetli olanıdır. Bu yol, bir tefekkür yoludur. Sükûnetle düşünme, bir tasavvura tek taraflı asılıp kalmamayı, tasavvur yönelmesinde tek bir hatta koşmaya devam etmememizi bizden talep eder. Sükûnetle düşünme, ilk görünüşe göre kendi içinde katiyen birlik olmayan böyle bir şeye kendimizi bırakarak yanaşmamızı talep eder.

Deneyelim. Birileri için büyük kapsamda, bir diğerleri için küçük kapsamda, hepimiz için teknik dünyanın kuruluşları, aygıtları, makineleri bugün vazgeçilmezdirler. Teknik dünyaya körü körüne karşı koşmak, budalaca olacak. Teknik dünyayı şeytan işi olarak lanetlemeyi isteme, basiretsiz olacak. Biz, teknik nesnelere muhtacız; teknik nesneler bizi hatta, gittikçe daha da artan ıslaha çağırıp meydan okur. Ansızın ama biz, teknik nesnelere o kadar sıkı tertip edilmişiz ki esaretlerine maruz kalırız.

Ne var ki başka bir şeyi da yapabiliriz. Gerçi teknik nesnelerden faydalanabiliriz, ama aynı zamanda eşyanın tabiatına uygun faydalanmaya rağmen kendimizi teknik nesnelerden öyle serbest tutabiliriz ki, teknik nesneleri her zaman salıverebiliriz. Öyle kullanıma tabi tutulmaları gerektiği gibi teknik nesneleri kullanıma tabi tutabiliriz. Ne var ki, bu nesneleri aynı zamanda, en içte ve asıl olanda bizi ilgilendirmeyen bir şey olarak sükûn etmelerine ve kendi kendilerine dayanmalarına bırakabiliriz. Teknik nesnelerden gerekli faydalanmaya "evet" diyebiliriz ve aynı zamanda, bizi sadece meşgul edip zorlayarak özümüzü eğriltmelerini, karıştırmalarını ve son olarak ıssızlaştırmalarını onlara yasaklarsak, "hayır" diyebiliriz.

Fakat teknik nesnelere bu şekilde eşzamanlı olarak "evet" ve "hayır" dersek, o zaman teknik dünyayla ilişkimiz belirsiz ve çelişkili olmaz mı? Tam aksine. Teknik dünyayla ilişkilenmemiz, olağanüstü bir biçimde basit ve sakin olur. Gündelik dünyamızın içine teknik nesneleri bırakırız ve aynı zamanda bu nesne-

leri dışarda bırakırız, yani mutlak bir şey olmayan, aksine bizzat daha yüksek bir şeye muhtaç Şeyler olarak sükûn edip kendi kendilerine dayanmalarına bırakırız. Teknik dünyaya eş zamanlı evet ve hayır tutumunu eski bir söz ile nitelemek isterim ki bu, *Şeylere Bırakılmışlık*tır.

Bu tutumda Şeyleri artık sadece teknik açıdan görmeyiz. Basiretli olup fark edeceğiz ki, makinelerin imalatı ve kullanımı bizden gerçi, Şeylerle, yine de anlam-sız olmayan, başka bir ilişkiyi talep ederler. Böylece mesela tarım ve ziraat, motorlu gıda sanayiine dönüşür. -Başka alanlarda olduğu gibi- burada, doğayla ve dünyayla ilişkide esaslı bir dönüşümün önde gittiği, kesindir. Ancak hangi anlamın bu dönüşümde işlediği, işte bu, müphem kalır.

Öyleyse bütün teknik süreçlerde bir anlam hükmeder ki bu, insani eylemeyi ve Bırakma'yı başlatan ve ilkin insanın icat etmediği ve yapmadığı bir anlamdır.

Atom tekniğinin gayrı-aşina ve garip olanın içine doğru yükselen hakimiyetinin neye niyetli olduğunu bilmiyoruz. *Teknik dünyanın anlamı, kendini gizler*. Teknik dünyada her yerde, gizli bir anlamın bize yakınlaşarak dokunduğuna bilhassa ve daima dikkat edersek, o zaman hemen, bize yaklaşıp denk gelerek kendini bizden gizleyen, daha doğrusu gizlediği, şeyin alanında bulunuruz. Kendini bu tarzda gösteren ve aynı zamanda eksilerek uzaklaşıp sıyrılan şey, giz dediğimiz şeyin ana hattıdır. Sayesinde, teknik dünyada gizli anlamı açık tutan tutuma, *gize açıklık* derim.

Şeylere Bırakılmışlık ve gize açıklık, birbirine aittir. Dünyada bambaşka bir tarzda iskan etme olanağını bize bahşederler. Bize yeni bir temel ve zemin vaat ederler ki bu yeni temel ve zeminde, teknik dünyanın içerisinde ve sayelerinde tehlikeyle karşılaşmadan durup bulunabiliyoruz.

Şeylere Bırakılmışlık ve gize açıklık, vatan toprağına yeni bir

meskûniyet için bize perspektif sunarlar. Vatan toprağına bu yeni meskûniyet günün birinde hatta eski, şimdi hızlı eksilip kaybolan meskûniyete dönüşmüş bir şekilde geri çağırmaya has-ıl olabilir.

Şüphesiz şimdilik -ne kadar zamandır olduğunu bilmiyoruz- bu yeryüzünde insan tehlikeli bir durumda bulunur. Neyden dolayı? Sadece, tüm insanlığın yok olmasıyla ve yeryüzünün tahribatıyla sonuçlanacak üçüncü bir dünya savaşı aniden patlak verebileceğinden dolayı mı? Hayır. Üçüncü Dünya Savaşı tehlikesi ortadan kalktığında bilhassa o zaman, çok daha büyük bir tehlike, yeni başlayan atom çağında tehdit eder. Tuhaf bir iddiadır bu, tefekkür etmediğimiz sürece, elbette tuhaftır.

Demin ifade edilen önerme, ne ölçüde geçerlidir? Tekniğin atom çağında yuvarlayan devrimi, insanı bir şekilde, bağlayıp büyüleyerek gözlerini kamaştırıp körleştirirse geçerlidir ki, hesaplayan düşünme günün birinde geçerlilikte ve pratikte *biricik olan olarak* kalacak.

Hangi büyük tehlike o zaman, baş gösterir? Tefekküre karşı genel-geçerlilik, tam düşüncesizlik o zaman, hesaplayan planlamanın ve icat etmenin en yüksek ve başarılı dirayetiyle birleşecek. Ya sonra? Sonrasında insan, tefekkür eden bir varlık olduğuna ilişkin en hususi şeyini inkar edip atacak. Bundan dolayı insanın varlığını kurtarmak gerekir. Bunun için, tefekkürü uyanık ve canlı tutmak gerekir.

Yalnız, Şeylere Bırakılmışlık ve gize açıklık, hiçbir zaman kendilerinden hareketle bize rastlamazlar. Rastlantısal bir şey değiller. Her ikisi, sadece sürekli, candan bir düşünmeden kaynaklanarak yetişirler.

Belki de bugünkü düşündüren merasim buna sebep verir. Bu sebebi elde tutarsak, o zaman Conradin Kreutzer eserinin kökenini ve vatanı olan Heuberg'in kökensel güçlerini düşünerek Conradin Kreutzer'i hatırlarız. Ve atom çağına giden ve baştan

başa içinden geçen yolu bulup hazırlamak zorunda olan kendimizi şimdi ve burada insanlar olarak bildiğimizde *biz*, böylece düşünenleriz.

Şeylere Bırakılmışlık ve gize açıklık içimizde uyanırsa, o zaman yeni bir temel ve zemine götüren bir yola varabileceğiz. Kalan eserlerin yarat[ıl]ışı, bu toprak zeminde yeni kökler salabilir.

Böylece, dönüşmüş bir tarzda ve değişmiş bir çağda yeniden hakikileşmek zorunda olacaktır Johann Peter Hebel'in dediği şey:

"-Kendi kendimize ister itiraf edelim, ister etmeyelim- biz, eterde çiçek açıp meyve verebilmek için kökleriyle topraktan yükselmek zorunda olan bitkileriz." (Werke, ed. Altwegg III, 314).

Olmaya Bırakılmışlık'a Dair Tartışma

Düşünme Üzerine Bir Patika Söyleşisinden

Araştırmacı
(A)

Bilgin
(B)

Öğretmen
(Ö)

A İnsanın özüne ilişkin sorunun, insana ilişkin soru olmadığını nihayet iddia etmektesiniz.

Ö Sadece, öze ilişkin soruyla o zaman öyle işlenip işlenmediği düşüncesinin kaçınılmaz olacağını söyledim.

A Her neyse, insandan bakış çevirerek, insanın özünün herhangi bir zamanda nasıl bulunması gerektiği benim için, açıklanamazdır.

Ö Bu, benim için de açıklanamazdır; bundan dolayı, bunun ne ölçüde olanaklı ya da belki de ne ölçüde pek zorunlu olduğu hakkında açıklığa varmaya çalışıyorum.

A İnsana yönelerek dikkatle bakmaksızın insanın özünü görmek!

Ö Evet. Düşünme, insanın özünün karakterize edilmesiyse, o zaman ilkin uygun bir şekilde bu özün özlüğü, yani düşünmenin özü öyle görülebilir ki, düşünmeyi görmezden geliriz.

B Ama düşünme, geleneksel tarzda, [nesneleştirip öne koyan] tasavvur olarak kavranırsa, bir İsteme'dir; Kant da düşünmeyi kendiliğindenlik olarak karakterize ettiğinde, düşünmeyi böyle kavrar. Düşünme, İsteme'dir ve İsteme, düşünmedir.

A Düşünmenin özünün, düşünmeden farklı bir şey olduğu iddiası o zaman, düşünmenin, İsteme'den farklı bir şey olduğunu ifade eder.

Ö Bundan dolayı, düşünmenin özü üzerine sükûnetle düşünürken aslında ne istediğim sorusuna ilişkin de size cevap veriyordum, bu demektir ki, İstememe'yi isterim.

A Bu arada bu ifade, bize kendini muğlak olarak gösterir.

B İstememe bir defa, bir İsteme anlamına gelir, doğrusu öyle ki bunda bir Hayır hükmeder ve bu, hatta İsteme'nin bizzat kendisine yönelip onu reddeden bir Hayır anlamında olsun. Buna göre, İstememe, İsteme'yi iradeyle reddetme demektir. İstememe ifadesi o zaman, mutlak biçimde her tür iradenin dışında kalan şu şey anlamına gelir.

A Bundan ötürü, hiçbir zaman bir İsteme'yle gerçekleştirilip kurulamaz.

Ö Ama belki de, ilkin adlandırılan İstememe türünden bir İs-

teme sayesinde yakınlaşırız.

B O halde, İstememe'nin biri, bir diğer İstememe'yle belirli bir ilişkide bulunduğunu görüyorsunuz.

Ö Bu ilişkiyi sadece görmem. Söyleşimizi harekete geçiren şey hakkında tefekkür etmeye çalıştığımdan beri hiç çağrılmadığımda, bunu itiraf edebilirsem, bu ilişki tarafından hitap edilirim.

A İstememe'nin birinin bir diğeriyle ilişkisini şu şekilde belirlersem, doğru tahmin ediyor muyum? İsteme'ye ret anlamında bir İstememe'yi istiyorsunuz ki, biz İsteme olmayan düşünmenin aranılan özüne bu sayede kendimizi bırakarak yanaşalım ya da en azından kendimizi buna hazırlayalım.

Ö Sadece doğru tahmin yürütmüyorsunuz, aynı zamanda, tanrılar şahittir, bizden kaçmış olmayacaksanız, özlü bir şeyi bulduğunuzu söyleyeceğim.

B Övgülü sözler söylemek içimizden birisine genel olarak aitse ve bu, söyleşimizin stilini reddetmezse, İstememe'ye ilişkin muğlak konuşmanın yorumuyla bizi ve kendinizi aşıp geçtiğinizi söylemeye çalışmış olacağım.

A Bunu başardığım, bana değil, aksine bu arada, şiddete başvurmaksızın toplanmaya zorlayan ansızın çöken geceye bağlıdır.

B Gece, adımı yavaşlatarak sükûnetle tefekkür etmek için bize zaman bırakır.

Ö İnsanın meskeninden de çok uzaklaşmış olduğumuz için.

A Bu söyleşide bizi ele ya da daha doğru söylenirse, sözle alan görünmez refakate, gittikçe daha huzurlu bir şekilde güvenirim.

B Bu refakate, ihtiyacımız var, çünkü söyleşi gittikçe daha da zorlaşıyor.

Ö İradeden vazgeçmemizden ibaret alışılmamış olanı, zorlu olanla kastediyorsanız.

B Sadece, İsteme'den vazgeçmeyi değil de iradeden vazgeçmeyi diyorsunuz...

A Ve böyle etkileyici bir talebi, bırakılmış bir biçimde ifade ediyorsunuz.

Ö Çoktandır sadece, doğru Bırakılmışlık'a sahipsem, o zaman kastedilen vazgeçmeden yakında muaf olacağım.

B En azından, İsteme'den vazgeçebilirsek, Bırakılmışlık'm uyanışında birlikte yardım ederiz.

Ö Daha ziyade, Bırakılmışlık'ın uyanık kalmasında.

B Neden uyanışında değil de?

Ö Bırakılmışlık'ı, kendimizden hareketle kendimizde uyandırmadığımız için.

A O halde Bırakılmışlık'a, bir başka yerden sebep olunur.

Ö Sebep olunmaz, aksine serbest bırakılır.

B Bırakılmışlık kelimesinin ne kastettiğini gerçi biliyorum, ama tahminen seziyorum ki, bir İsteme olmayan şeye kendini bırakarak yanaşmaya özümüz serbest bırakıldığında, Bırakılmışlık uyanır.

A Bir [olmaya] Bırakma hakkında, sürekli konuşuyorsunuz, öyle ki bir edilgenlik türünün kastedilmiş olduğu izlenimi doğuyor. Aynı zamanda, Şeyleri güçsüz süzülüp sürüklemeye bırakmanın, hiçbir biçimde söz konusu olmadığına dair bilmeye inanırım.

B Belki de Bırakılmışlık'ta, insanlıkların bütün yapımlıklarından ve dünyanın bütün eylemlerinde olduğundan daha yüksek bir eyleme gizlenir...

Ö Ne yüce eylem ki yine de bir etkenlik değildir.

A Buna göre Bırakılmışlık, burada ya[t]kın durmadan söz edilebilirse, etkenlik ve edilgenlik farkının dışında bulunur...

B Çünkü Bırakılmışlık, iradenin alanına dahil *değil*dir.

A İsteme'den Bırakılmışlık'a geçiş, bana zorlu olanmış gibi görünür.

Ö Bırakılmışlık'ın özü bize hâlâ gizlenmişse, o zaman tamamen.

B Ve bu her şeyden önce, düşünmenin eski ustalarında, mesela Meister Eckhart'ta olduğu gibi, Bırakılmışlık'ın hâlâ

irade alanının içinde düşünülebilerek.

Ö Bundan yine de, birçok iyi şey öğrenilebilir.

B Şüphesiz; ama adlandırdığımız Bırakılmışlık, günahkâr Kendi-iptilasının bırakılıp atılması ve ilahi irade lehine Kendi-iradesinden vazgeçip bırakmayı besbelli kastetmez.

Ö Bu değil.

A Bırakılmışlık kelimesinin bize nitelendirmeyeceği şey, benim için birçok bakımdan açıktır. Ama aynı zamanda, neyden söz ettiğimizi, gittikçe daha az bilmekteyim. Ne var ki düşünmenin özünü belirlemeye çalışıyoruz. Bırakılmışlık'ın, düşünmeyle ne ilgisi var?

Ö Şimdiye kadarki kavrama göre düşünmeyi, [nesneleştirip öne koyan] tasavvur olarak kavrarsak hiçbir ilgisi yoktur. Ama, ilkin aradığımız düşünmenin özü, belki de Bırakılmışlık'ın içine bırakılarak yanaşılmıştır.

A Düşünmenin bu özünü, en iyi iradeyle, [nesneleştirip öne koyarak] tasavvur edemiyorum.

Ö Bilhassa bu en iyi irade ve [nesneleştirip öne koyan] tasavvur olarak sizin düşünme türünüz, sizi bundan alıkoyar.

A Tüm dünyada o zaman, ne yapmam gerekir?

B Bunu ben de kendime soruyorum.

Ö Bir şey yapmamız değil, aksine beklememiz gerekir.

B Bu kötü bir tesellidir.

Ö İster kötü, ister iyi olsun, teselliyi beklentiyle ummamamız gerekir ki bunu, [tesellisizlik olarak] umutsuzluğa sadece battığımızda bizzat yaparız.

A O zaman neyi beklemeliyiz? Ya nerede beklemeliyiz? Nerede olduğumu ve kim olduğumu artık bilmiyorum.

Ö Kendimizi kandırmaya salar salmaz, bunu artık hepimiz bilmeyiz.

B Ama, bir yolumuz var mı hâlâ?

Ö Elbette. Ne var ki, bu yolu çok acele unutarak düşünmeyi terk ederiz.

A Düşünmenin şimdiye kadar tecrübe edilen özüne geçip girmek gerekirse, neyi hatırlayarak-düşünmeliyiz?

Ö Bu geçişin sadece kendisinden hareketle vuku bulabileceği şeyi düşünmeliyiz.

B Buna göre, düşünmenin şimdiye kadarki özüne dair yorumundan caymak istemiyor musunuz?

Ö Daha önceki söyleşimizde, devrimci olan üzerine ne söylediğimi unuttunuz mu?

A Unutabilirlik, bu tarz söyleşilerde bana gerçekten özel bir tehlikeymiş gibi görünür.

B Doğru anlıyorsam şimdi, Bırakılmışlık olarak adlandırdığımız şeyi, pek bilmiyoruz ve her şeyden önce hiçbir yere, doğru bir şekilde sığdırıp düşünmenin konuşulan özü bağlamında görmeliyiz.

Ö Tam da bunu kastederim.

A Nihayet transsendental-ufuksal [nesnelleştirip öne koyan] tasavvur şeklinde düşünmeyi yeniden hatırladık.

B Bu [nesneleştirip öne koyan] tasavvur, mesela ağacın ağaçsılığını, testinin testisiliğini, kasenin kasesiliğini, taşın taşsılığını, bitkinin bitkisiliğini, hayvanın hayvansılığını, içine yönelerek dikkatle baktığımız dış görünüş [m*anzara*] olarak bize verir, elbette ağacın dışa görünmesinde bu şey, testinin dışa görünmesinde şu şey, kasenin dışa görünmesinde bu, taşın dışa görünmesinde bazısı, bitkinin dışa görünmesinde birçoğu, hayvanın dışa görünmesinde birçoğu karşımızda duruyorsa.

A Orada bir defa daha tasvir ettiğiniz ufuk, [m*anzara*yı] dış görünüşü çevreleyen [bütünüyle görme olarak] görüş alanıdır.

Ö Ufuk, nesnelerin dışa görünmesini aşıp geçer.

B Aynen, nesnelerin algılanmasını, aşkınlığın geride bırakması gibi.

Ö Böylece ufuk ve aşkınlığın ne olduğunu, aşıp geçme ve geride bırakma ile belirleriz...

B Ki her iki kavram, nesnelerle ve nesnelerin [öne koyulup] tasavvur edilmesiyle geriye doğru ilişkilenir.

Ö Ufuk ve aşkınlık, böylece nesnelerden ve [öne koyup nesneleştirici] tasavvurumuzdan hareketle tecrübe edilir ve sadece nesneler ile [öne koyup nesneleştirici] tasavvurumuz bakımından belirlenirler.

B Bunu niye vurguluyorsunuz?

Ö Ufuğu neyse o olmasına bırakan şeyin, böyle bir tarzda katiyen tecrübe edilmediğini belirtmek için.

A Bu iddiada bulunurken neyi hatırlayarak-düşünüyorsunuz?

Ö Ufuğun içine yönelerek dikkatle baktığımızı iddia ederiz. O halde [bütünüyle görme olarak] görüş alanı, bir Açık olan'dır ki bu açıklık, içe yönelerek dikkatle bakmamız sayesinde görüş alanına yanaşmaz.

B Ayrıca, nesnelerin -görüş alanının dış görünüşünü sunan- dışa görünmesini bu Açık olan'ın içine koymayız...

A Aksine, Açık olan'dan kaynaklanarak karşımıza çıkar.

Ö Ufuğa tutuklu olan böylece yalnız, bizi çevreleyen bir Açık olan'ın bize ters dönük tarafıdır, bu Açık olan, tasavvurumuza nesne olarak görünenin dışa görünmesine bakan manzarayla husule gelmiştir.

A Buna göre ufuk, [herhangi bir] ufuktan daha Başka bir şeydir. Ama tartışılana göre, bu Başka, kendi kendisinin Başka

olanıdır ve bundan dolayı, Aynı olandır ki Başka'dır. Ufuğun, bizi çevreleyip kuşatan açıklık olduğunu söylüyorsunuz. Tasavvurumuzun ufku olarak da görünebildiğini dikkate almazsak, bu Açık olan'ın kendisi nedir?

Ö Bana bir [Karşıda] *Karış* gibi geliyor ki büyüsü sayesinde, ona ait olan her şey, içinde sükûn ettiği şeye geri döner.

B Şimdi dediğinizden bir şey anlayıp anlamadığımdan emin değilim.

Ö Sunulmuş olanı tasavvur etme yetisini, öyle ki bilinende adeta varsayılıp bu sayede aşina ve güvencededir, "Anlama" ile kastediyorsanız ben de bunu anlamıyorum, zira Karış olarak Açık olan üzerine söylemeye çalıştığım şeyi içinde barındırabileceğim bilinen, benden eksilir.

A Bu, herhalde burada, Karış diye adlandırdığınız şey bizzat, her barınmayı ilkin koruyan olduğundan dolayı imkansızdır.

Ö Böyle bir şeyi kastediyorum, ama sadece bunu değil.

B İçinde her şeyin kendisine geri döndüğü "bir" Karış'tan söz ediyorsunuz. Her şey için bir Karış, aslında başka Karışlar arasında bir Karış değildir, aksine tüm Karışlar'ın Karış'ıdır.

Ö Haklısınız, [*bilinen*] Karış söz konusudur.

A Ve bu Karış'ın büyüsü, herhalde, öyle adlandırırsam, özün hükmüdür, Karışır olan'dır.

B Kelimeye göre bakıldığında Karış, Karşımıza gelen şey olacaktır; ama ufuk hakkında da dedik ki, nesnelerin dışa görünmesi, ufukça çevrelenen [m*anzar*adan] dış görünüşten kaynaklanarak karşımıza çıkar. Şimdi ufuğu, Karış'tan hareketle kavrarsak, Karış'ın kendisini, Karşımıza gelen olarak anlarız.

Ö O halde bu biçimiyle, bizi çevreleyen Açık olan'ın kendinde ne olduğunu aramamıza rağmen, daha önce ufuk bağlamında olduğu gibi, bizimle ilişkilenmeden hareketle karakterize edeceğiz. Bunun bir Karış olduğunu ve demin adlandırılan niyetle söylersek, o zaman kelime başka bir şeyi nitelemelidir.

A Ayrıca, Karşıya gelme, katiyen Karış'ın bir ve daha az bir şekilde [bilinen] ana hattı değildir. O zaman bu kelimenin anlamı nedir?

B Eski biçiminde "Karışan" ["Gegnet"] demektir ve serbest genişliği kasteder. Karış [Gegend] diye adlandırmak istediğimiz şeyin özü için bundan bir şey çıkarılabilir mi?

Ö Hemen, hiçbir şey h-asıl olmamış gibi Karış, kendi kendisine dayanıp sükûn etmede duraksa[t]maya doğru her şeyi her şeye ve her şeyi birbirine toplar. Karışma, durakta geniş dayanarak sükûn etmeye doğru toplayan yeniden gizlemedir.

B Buna göre bizzat Karış aynı zamanda, genişlik ve duraktır. Karış, dayanak olarak sükûn etmenin genişliğine duraksar. Serbestçe kendi-içine-dönmüş-olan'ın genişliğine genişletir. Bundan dolayı, yaygın isim "Karış" yerine bu kelimenin

vurgulanmış kullanımı bakımından "Karışan" da diyebiliriz.

Ö Karışan, her şeyi toplayarak açılan, duraksayan genişliktir, öyle ki her bir şey kendi dayanarak sükûn etmesinde açılmaya bırakmak için, Açık olan, Karışan'da dayanıp durmuştur.

A Şunu gördüğüme o kadar inanıyorum ki Karışan, karşımıza gelmesinden ziyade geri çekilir...

B Öyle ki Karışan'da görünen şeyler de [karşıda duran] nesnelerin karakterine artık sahip değildir.

Ö Şeyler, sadece artık karşımızda durmazlar, aynı zamanda katiyen durmazlar.

A O zaman, ya[t]kın dururlar ya da Şeylerin durumu nedir?

Ö Dayanarak sükûn etmeden söz ederken adlandırılan sükûn etme ile kastedersek, Şeyler ya[t]kın dururlar.

A Ama Şeyler nerede sükûn ederler ve sükûn etme, neyden ibarettir?

Ö Kendi-aidiyetinin genişliğinin durağına geri dönüşte, Şeyler sükûn ederler.

B Yine de, hareket olan geri dönüşte acaba bir sükûnet olabilir mi?

Ö Şayet, [hareketsizlik olarak] sükûnet her hareketin kaynağı ve hükmüyse, pekâlâ.

A İtiraf etmem gerekir ki, şimdi Karış, genişlik ve durak hakkında, geri dönüş ve dayanarak sükûn etme üzerine söylediğiniz her şeyi tasavvur edemiyorum.

B [Öne koyan nesneleştirici] tasavvur sayesinde her şey, bir ufukta karşımızda duran nesne haline gelirse, katiyen tasavvur edilemezdir.

A O zaman sonuçta, adlandırılmış olanı, esasen tasvir edemez miyiz?

Ö Hayır. Her tasvir, adlandırılmış olanı nesnesel gösterebilmelidir.

B Ancak, adlandırılamaz ve adlandırarak düşünülemez...

Ö Eğer düşünme, artık [öne koyan nesneleştirici] tasavvur değilse.

A Ama o zaman düşünme, ne olmalıdır?

Ö Belki de şimdi, düşünmenin özüne bırakılmak üzere buna yakınızdır...

B Düşünmenin özünü bekleyerek.

Ö Beklemek pekâlâ, ama hiçbir zaman umarak beklenti içinde değil; çünkü umarak beklenti içinde olmak, öteden beri [öne koyup nesneleştirici] tasavvur ve onun tasavvur edilenidir.

B Ama Bekleme, bu tasavvuru salıvererek bırakır; ya da daha

ziyade şunu demek zorundayım: Bekleme, [öne koyup nesneleştirici] ta-savvura katiyen kendini bırakarak yanaşmaz. Beklemenin esasen, bir nesnesi yoktur.

A Fakat beklediğimizde, daima bir şeye yönelik bekleriz.

B Şüphesiz, ama beklediğimiz şeyi [öne koyup nesneleştiren] tasavvuru yerine getirerek Durma'ya getirdiğimizde, çok önceden beklemeyiz artık.

Ö Bekleme'de, açık bırakırız beklediğimiz şeyi.

B Neden?

Ö Çünkü Bekleme, Açık olan'ın kendisine kendini bırakarak yanaşır.

B Uzak olanın genişliğine...

Ö Yakınlığında durak bulup burada kalır.

A Ama Kalma, bir geriye dönmedir.

B Açık olan'ın kendisi, sadece ve sadece bekleyebileceğimiz şey olacak.

A Ama Açık olan'ın kendisi, Karışan'dır...

Ö Düşündüğümüzde, bekleyerek kendimizi içine bırakıp yanaştığımız Karışan'a.

A O zaman düşünme, uzaklığın Yakınlık-a-gelme'si olacak.

B Bu, bize orada rastlamış olan özünün bir girişken belirlenimidir.

A [Öne koyup nesneleştirerek] tasavvur etmeksizin demin adlandırdığımız şeyi sadece özetledim.

Ö Ve yine de kendinize bir şeyi düşündünüz.

A Aslında daha ziyade, neyi beklediğimi bilmeksizin bir şeyi bekledim.

B Ama nasıl ani olarak bekleyebildiniz?

A İlkin şimdi daha açık gördüğüm gibi, çok önce söyleşide düşünmenin özünün varışını bekledim. Ama şimdi Bekleme'nin kendisi benim için daha seçik oldu ve bir ölçüde bu, şunu ifade eder ki, biz hepimiz muhtemelen yolda bekleyenlere dönüştük.

Ö Bunun ne ölçüde öyle olduğunu bize söyleyebilir misiniz?

A Beni hemen tek tük sözlere bağlayacağınız tehlikesine girmezsem, bunu seve seve denerim.

Ö Yine de bu, söyleşilerimizde adet değildir.

B Daha ziyade şuna yönelerek bakarız ki, sözlerde serbest hareket ederiz.

Ö Çünkü söz, bir şeyi [öne koyup nesneleştirerek] tasavvur etmez ve bunu hiçbir zaman yapmaz, aksine bir şeyi gösterip anlamlandırır, yani bir şeyi göstererek, bu bir şeyi kendi

söylenebilirliğinin genişliğine duraksatır.

A Bekleme'ye neden vardığımı ve düşünmenin özünün bir yorumlanarak açık kılınmasını hangi yöne[-lmeye] göre başardığımı söylemem gerekir. Bir şeyi [öne koyup nesneleştirerek] tasavvur etmeksizin Bekleme, Açık olan'ın içine girdiğinden, her [öne koyup nesneleştiren] tasavvurdan serbest bırakmaya çalışacağım. Açık olan'ın açanı Karışan olduğundan, [öne koyup nesneleştiren] tasavvurdan serbest bırakılmış bir halde, sadece ve sadece Karışan'a bırakılmış kalmaya çalışacağım.

Ö Buna göre, doğru tahmin ediyorsam, kendinizi Bırakılmışlık'ın içine bırakıp yanaşmaya çalışıyorsunuz.

A Açık olmak gerekirse, demin Bırakılmışlık hakkında konuşulmasına rağmen, bunu bilhassa hatırlayarak-düşünmedim. Konuştuğumuz tek tük nesnelerin [öne koyulup nesneleştirilerek] tasavvuru sayesinde olmasından ziyade söyleşinin seyri sayesinde, değinilen tarzda kendimi Bekleme'nin içine bırakıp yanaşmaya sebep olunarak bırakıldım.

B Kendini içine bırakıp yanaşmaya dönük sebep olunarak bırakılma sayesinde olduğundan daha uygun bir şekilde, Bırakılmışlık'a pek ulaşılamaz.

Ö Sebep-leyerek bırakma, henüz öyle görünmez olduğunda her şeyden önce bizi harekete geçiren bir söyleşinin lâl seyri gibi.

B Bu demektir ki, Bırakılmışlık'ın kendisinden başka hiçbir şey olmamış gibi görünen yola, bizi getirir...

Ö Sükûnet gibi bir şeydir.

B Buradan yola çıkarak, hareketin ne ölçüde sükûnetten gelip, sükûnete bırakılarak yanaşmış kaldığı benim için aniden açık hale geliyor.

Ö O zaman Bırakılmışlık, sadece yol değildir, aksine harekettir.

B Bu tuhaf yol, nereye gider ve bu yola göre hareket nerede sükûn eder?

Ö Neyse o olan Bırakılmışlık'ın *onun* için var olduğu Karışan'dan farklı olduğu yerde.

A Şimdi nihayet yeniden geriye doğru sormam gerekir, kendimi içine bırakıp yanaşmaya çalıştığım Bırakılmışlık ne ölçüde, Karışan'dır?

B Bu soruyla bizi, zor bir duruma sokuyorsunuz.

Ö Bu soru, içindeyken daima yolumuzda bulunduğumuz sorudur.

A Niye?

Ö Her defasında bir kelimeyle adlandırdığımız şey, ama ilgili kelimeyi hiçbir zaman kendine asılı bir levha veya etiket gibi isimler olarak sahip olmayacaksa.

A Adlandırdığımız şey, önceden isimsizdir; o halde, Bırakılmışlık olarak adlandırdığımız şey de isimsizdir. İsmin uy-

gun olduğunu ve ne ölçüde uygun olduğunu tahmin etmek için, orada neye yöneliyoruz?

B Yoksa her adlandırma, isimsiz olan karşısında bir keyfilik olarak mı kalır?

Ö Ama, bu öyle belirlenmiş midir ki isimsiz olan genelde vardır? Birçok şey, bizim için sıkça, söylenemezdir, ama şundan dolayıdır ki, birçok şeyin sahip olduğu isim, hatırımıza gelmez.

B Hangi adlandırma sayesinde?

Ö Belki de bu isimler, bir adlandırmadan kaynaklanmazlar. İsimler, içinde bilhassa adı koyulabilir olan, isim ve adlandırılanın h-asıl olduğu bir adkoymaya borçludur.

A Orada bilhassa adkoyma üzerine söylediğiniz şey, benim için muğlaktır.

B Herhalde, kelimenin özüyle ilişkili olmalıdır.

A Buna karşın, adlandırma hakkında kaydettiğiniz şey ve isimsiz olanın olmadığı gerçeği, benim için akla yakındır.

B Çünkü isim meselesinde, Bırakılmışlık'ı sınayabiliriz.

Ö Ya da çoktan sınadık.

A Ne ölçüde?

Ö Bırakılmışlık ismiyle adlandırdığınız şey nedir?

A Müsaadenizle, ben değil, aksine siz, bu ismi kullandınız.

Ö Sizin gibi pek az bir biçimde, bu adlandırmayı ifa ettim.

B O zaman bu, kimdi? Bizden hiçbiri mi?

Ö Muhtemelen; çünkü içinde iskan ettiğimiz Karış'ta hiçbirimiz değil idiyse, o zaman her şey sadece tastamamdır.

A Sorumlu olunmayacak [cevap verilmeyecek] muammalı bir Karış.

Ö Çünkü kendi kendisini dahi sorumlu kılan [kendi kendisine cevap veren] sözün Karış'ıdır.

B Söze uygun cevaba uyma bize kalır sadece.

Ö Bu yeterli; söylememiz, [*d*-]uyulan cevabın sadece bir tekrarlayarak sonradan söyleme olduğunda da yeterlidir...

A Eğer, birinin önce böyle bir tekrarlayarak sonradan söylemeye varıp varmadığında veya kimin vardığına hiçbir şey bağlı değilse, ki bu yüzden kime kendi söylencesini tekrarlayarak sonradan söylediğini sıkça bilmez.

B Bundan dolayı, "Bırakılmışlık" ismini önce, söyleşiye koyan kişi hakkında tartışmak istemiyoruz; bu tarz ve öyle adlandırdığımız şeyin ne olduğunu şüpheyle düşünmek isteriz.

A Bu, benim değinilen tecrübeden hareketle konuşmam gerekirse, Bekleme'dir.

Ö O halde bu, isimsiz bir şey değil de, aksine çoktan adlandırılmış bir şeydir. Nedir bu Bekleme?

A Eğer Bekleme, Açık olan ile ilişkilenirse ve Açık olan, Karışan ise, diyebiliriz ki Bekleme, Karışan ile bir ilişkidir.

Ö Eğer Bekleme, Karışan'a bırakılıp yanaşırsa ve Karışan'a bu yanaşmada, Karışan'ı Karışan olarak hükmederek işlemeye bırakırsa, hatta belki de Karışan ile [*bilinen*] ilişkidir.

B Bir şeyle ilişki böylece, ilişkilendiği şey tarafından, kendi hususi özünde tutulursa, hakiki ilişki olacaktır.

Ö Karışan ile ilişkilenme, Bekleme'dir. Ve Bekleme, Karışan'ın açıklığına kendini bırakarak yanaşma demektir.

B Öyleyse, Karışan'a gir[iş]erek.

A Sanki evvelce, Karışan'ın dışındaymışız gibi bu, duyulur.

Ö Dışındayız ve yine de dışında değiliz. Düşünen varlıklar olarak, yani aynı zamanda transsendental [öne koyup nesneleştirici] tasavvur eden varlıklar olarak, aşkınlığın ufkunda iskan ederiz. Ama ufuk, Karışan'ın [öne koyup nesneleştiren] ta-savvura ters dönük tarafıdır. Ufuk olarak bizi çevreleyip kuşatarak kendini bize gösterir Karışan.

B Karışan'ın daha ziyade ufuk olarak örtündüğünü düşünüyorum.

Ö Kesinlikle; fakat yine de transsendental [öne koyup nesneleştirici] tasavvur ederek ufuğa yükselirken, Karışan'dayız.

Ve bununla birlikte şayet henüz, Karışan olarak Karışan'ın kendisine, kendimizi bırakıp yanaşmasak da, yine Karışan'ın içinde değiliz.

A Fakat Bekleme'nin içinde vuku bulan şey.

Ö Daha önce söylediğiniz gibi, ufukla transsendental ilişkiden serbest bırakılmışız, bekleyerek.

A Bu Bırakılmış-olma, Bırakılmışlık'ın ilk safhasıdır, yine de ne rast gelir ne de Bırakılmışlık'ın özünü tamamen tüketip bitirir.

B Ne ölçüde?

Ö Ufuksal aşkınlıktan şu serbest bırakılmış-olmasının mecburen önceden gittiği gerçeği bir yana, asıl Bırakılmışlık has-ıl olabildiği kadarıyla.

B Eğer asıl Bırakılmışlık, Karışan ile uygun ilişki olmalıysa ve böyle bir ilişki sadece ilişkilendiğinden belirlenirse, asıl Bırakılmışlık, Karışan'da dayanarak sükûn etmek ve ondan Karışan'a doğru hareketi karşılamış olmak zorundadır.

Ö Bırakılmışlık, Karışan'dan kaynaklanır, çünkü Bırakılmışlık, insanın Karışan'a bırakılmış, daha doğrusu bu Karışan'ın kendisi sayesinde bırakılmış kaldığından ibarettir. İnsan, Karışan'a kökensel olarak aitse, kendi özünde insan, Bırakılmışlık'a bırakılmıştır. Başlangıçta, Karışan'a has-ıl, daha doğrusu Karışan'ın kendisi sayesinde Karışan'a has-ıl olmuşsa insan, Bırakılmışlık'a aittir.

B Gerçekte, bir şeye ilişkin Bekleme'nin özlü bir şey, yani her şeyi ayırıp seçerek belirleyici bir Bekleme olduğu varsayılırsa bu bir şeye ilişkin Bekleme, beklediğimiz şeye ait olduğumuz olgusunda temellenir.

Ö Bekleme'nin tecrübesinden, daha doğrusu Karışan'ın kendini açmasını Bekleme tecrübesinden dolayı, hem de böyle bir Bekleme'yle ilişkilenmede bu Bekleme, Bırakılmışlık olarak hitap edilip çağrılabilir.

B Karışan'a ilişkin Bekleme'nin adlandırılması bundan dolayı, karşılık gelen bir adlandırmadır.

A Ama, eğer transsendental-ufuksal tasavvur, -ki bundan dolayı, Bırakılmışlık Karışan'a aidiyet [duymasının] temelinde kendini serbest bırakır- düşünmenin şimdiye kadar hükmedip işleyen özüyse o zaman düşünme, böyle bir tasavvurdan Karışan'a ilişkin Bekleme'ye dönüşür Bırakılmışlık'ta.

Ö Bu Bekleme'nin özü ise, Karışan'a Bırakılmışlık'tır, ama Karışan, Bırakılmışlık'ı daima kendine ait olmaya ve kendinde dayanıp sükûn etmeye bırakan olduğundan düşünmenin özü, öyle söylememe müsaade edilirse, Karışan'ın, kendi içinde Bırakılmışlık'ı Karışlama'sında temellenir.

B Düşünme, Karışan'a Bırakılmışlık'tır, çünkü düşünmenin özü, Bırakılmışlık'ın Karışlama'sında dayanarak sükûn eder.

Ö Ama bununla diyorsunuz ki, düşünmenin özü düşünmeden hareketle, yani Bekleme olarak Bekleme'den hareketle değil de, aksine kendi kendisinin başkalığından, yani ka-

rışlayarak özü-sür[dür]en Karışan'dan belirlendiğini söylüyorsunuz.

A Şimdi Bırakılmışlık, Karışan ve Karışlama hakkında söylediğimiz her şeyi, belirli bir biçimde takip edebildim; ancak bununla birlikte, hiçbir şeyi tasavvur edemiyorum.

B Söyleneni, özüne uygun düşünürseniz, tasavvur etmeniz gerekmez.

A Düşünmenin dönüşmüş özüne uygun bir şekilde, bunu beklediğimizi kastediyorsunuz.

B Yani Karışan'ın Karışlama'sını bekleriz ki bu, Karışan'ın içine, yani Karışan'a aitliğin içine özümüzü bırakır.

Ö Ya Karışan'a çoktan, has-ıl olmuşsak?

A Samimi ve hakikate bağlı bir şekilde has-ıl olmadıysak bunun bize ne yararı var?

B O halde ya samimi ve hakikate bağlı bir şekilde has-ıl olmuşuz ya da olmamışız.

A Bu yine, Evet ile Hayır arasında sükûnetsiz gidiş ve geliştir.

B Evet ile Hayır arasında adeta muallaktayız.

Ö Fakat bu Aradalık'ta ikamet, Bekleme'dir.

B Bırakılmışlık'ın özü-sür[dür]me'sidir ki bu Bırakılmışlık'ın içine doğru, Karışan, insanı karışlar. Düşünmenin özünü,

Bırakılmış olarak sezip görürüz.

Ö Bırakılmışık'ı yeniden hemen unutmak için.

A Bizzat kendisini, Bekleme olarak tecrübe ettiğim Bırakılmışlık'ı.

Ö Düşünmenin hiçbir şekilde kendisi için mevcut Bırakılmışlık olmadığını şüpheyle düşünüyoruz. Karışan'a Bırakılmışlık, sadece Bırakılmışlık'ın Karışlama'sı olarak düşünmedir ki bu Karışlama, Bırakılmışlık'ı Karışan'ın içine bırakmıştır.

B Karışan şimdi, aynı zamanda Şey'i de genişliğin durağına duraksatır. Karışan'ın Karışma'sını, Şey ile ilişkide nasıl adlandırmak gerekir?

A Yine de bu, herhalde Karışlama olamaz; çünkü Karışlama, Karışan'ın Bırakılmışlık ile ilişkisidir, Bırakılmışlık ise, düşünmenin özünü kendi içinde barındırır, ama Şeylerin kendileri düşünmezler.

Ö Önceki söyleşimizde Karışan'ın genişliğine testinin duraksamasında kendini gösterdiği gibi Şeyler açıkça, Karışan'ın Karışma'sı sayesinde Şeylerdir. Karışan'ın Karışması bile, Karışan'ın Bırakılmışlık'ı etkilediği kadar az bir şekilde, sebep olup etkiler Şeyleri. Karışan, Karışlama'da da Bırakılmışlık'ın ufku değildir; ister sadece [karşıda duran] nesneler olarak tecrübe edelim, ister nesnelere ilaveten [öne koyulup] tasavvur edilen "kendinde Şeyler" olarak kastedelim Şeylerin de ufku değildir Karışan.

B Şimdi dediğiniz şey, bana öyle belirleyici geliyor ki, Söyle-

neni alimane terminolojide sıkı tutmaya çalışmak isterim; gerçi terminolojinin sadece düşünceleri katılaştırarak hareketsiz bırakmadığını, aynı zamanda yaygın terminolojilere kaçınılmaz bir şekilde yapışıp kalan muğlaklığa karşılık gelecek bir tarzda düşünceleri aynı biçimde, yine muğlak kıldığını biliyorum.

Ö Bu alimane çekinceden sonra, sakin bir şekilde bilgince konuşabilirsiniz.

B Beyanınıza göre, Karışan'ın Bırakılmışlık ile ilişkilenmesi ne bir nedensel etki-sonuç bağlamı ne de ufuksal-transsendental bir ilişkidir. Daha kısa ve genel söylemek için denilebilir ki, eğer genelde henüz bir ilişki değilse Karışan ile Bırakılmışlık arasındaki ilişki, ne ontik ne de ontolojik olarak düşünülebilir...

Ö Aksine sadece Karışlama olarak.

A Yine şimdi aynı zamanda, Karışan ile Şey arasındaki ilişkilenme, ne nedensel bir sonuç bağlamı ne de transsendental-ufuksal ilişkidir, böylece ne ontik ne de ontolojiktir.

B Ne var ki Karışan'ın Şey ile ilişkisi, insanın özünü ilgilendiren Karışlama değildir besbelli.

Ö Eğer Karışan, bizzat kendi kendisindeki Şey'i Şey olarak durakla[tı]rsa, o halde Karışan'ın Şey ile ilişkisini nasıl adlandırmamız gerekir?

A Karışan, Şeyi Şeye şeyleyerek-gerektirir.

B Bundan dolayı Karışan, en yakın haliyle, Şeyleyerek-gerektirme'dir.

A Fakat gerektirme, bir yapma ve nedensel etkileme değildir; aşkınlık anlamında olanaklı-kılma da değildir...

Ö Aksine sadece Şeyleyerek-gerektirme'dir.

A Şeyleyerek-gerektirme'nin ne olduğunu düşünmeyi o halde ilkin öğrenmeliyiz...

Ö Düşünmenin özünü tecrübe etmeyi öğrenerek...

B Böylece Şeyleyerek-gerektirmeyi ve Karışlama'yı bekleyerek.

A Yine de, ilişkilerin öne sürülen çeşitliliğini belirli bir şeffaflığa dayandırmak için bu adlandırmalar çok önceden bir destektir. O halde şimdi, karakterize edilmesinde bana en çok akla ya[t]kın ihtimal olan ilişki belirsiz kalır. İnsanın Şey ile ilişkisini kastediyorum.

B Neden bu kadar inatçı bir şekilde bu ilişkiye takılıp duruyorsunuz?

A Yine de Ben ile [karşıda duran] nesne arasındaki ilişkiyi, fizikal düşünmenin doğayla gerçek ilişkisinden hareketle açıklamak için çok önceden, bu ilişkiden hareket ettik. En genel olduğuna inandığım, sıkça süje-obje-ilişkisi diye adlandırılan ilişki olarak Ben ile [karşıda duran] nesne arasındaki ilişki besbelli sadece eğer Şeyler, [karşıda duran] nesnelere dönüşebilirse, insanın Şey ile ilişkisinin tarihsel

bir dönüşümüdür...

Ö Bu Şeyler hatta, kendi Şey-varlıklarına varmadan, [karşıda duran] nesne oldular.

B Aynısı, insan varlığının Benlik'e doğru -karşılık gelen- tarihsel dönüşümü için de geçerlidir...

Ö Ki bu Benlik, insanın varlığı kendi kendisine geri dönemeden önce aynı şekilde h-asıl oldu...

A Eğer insan varlığının animal rationale'ye [akıl sahibi varlığa / hayvana] doğru şekillenişini nihai şekilleniş olarak görürsek...

B Bugünkü söyleşiden sonra herhalde artık pek mümkün değildir.

A Bu konuda hemen karar vermeye tereddüt ediyorum. Bu arada benim için başka bir şey açık hale geldi: Ben ve [karşıda duran] nesnenin ilişkisinde tarihsel bir şey kendini gizler ki bu, insanın [özü-varoluşarak-sürdürmesi olarak] varlık tarihine aittir.

Ö Sadece İnsanın *özü-varoluşarak-sür[dür]me'si,* insandan hareketle *değil* de Karışan ve Karışlama diye adlandırdığımız şeyden hareketle karakteristik dış görünüşünü tecrübe ederse, sizin sezerek gördüğünüz tarih, Karışan'ın tarihi olarak h-asıl olur.

A Buraya kadar, birlikte düşünecek güçte değilim. Ben ile [karşıda duran] nesne arasındaki ilişkinin tarihsel karak-

terine içten bakış bende, bir bulanıklığı ortadan kaldırırsa memnunum. Yani, matematiksel doğa biliminin parçalanmasının metodolojik tarafı için karar verdiğimde bu bakışın, tarihsel bir bakış olduğunu söylediniz.

B Bu önermeyi hararetle reddettiniz.

A Artık, ne kastedilmiş olduğunu görüyorum. Matematiksel taslak ve deney, Ben olarak insanın [karşıda duran] nesne olarak Şey ile ilişkisinde temellenir.

Ö Hatta bu ilişkiyi birlikte belirleyip bu ilişkinin tarihsel özünü geliştiriyorsunuz.

A Eğer tarihsel olana yönelen her bakışa, tarihbilimsel denirse, o zaman gerçekten de fiziğin metodolojik çözümlemesi tarihsel bir çözümlemedir.

B Ki bu münasebetle, tarihbilimsel olan kavramı, [gözlem kaynaklı] bilginin bir tarzını kasteder ve geniş anlamda anlaşılır.

Ö Muhtemelen, dünyanın olay ve eylemlerinden ibaret olmayan tarihsel olana yönelmede.

B İnsanın kültür başarılarından da ibaret değildir.

A Fakat tarihsel olan, bundan başka neyden ibarettir?

Ö Tarihsel olan, Karışan'da ve Karışan olarak h-asıl olan şeyde dayanarak sükûn eder ki, insana kendini geri göndererek onu, özü-varoluşarak-sür[dür]me'ye karışlar.

ATATÜRK İL HALK KUTUPHANESİ

B Hayvanın rasyonelliğinde henüz gerçekleşmemek şartıyla, hangi özü-varoluşarak-sürdürme'yi ama, pek az tecrübe ettiğimiz.

A Böyle bir durumda, insanın özü-varoluşarak-sür[dür]me'sini sadece bekleyebiliriz.

Ö Kendi hususi özünü hâlâ gizleyen Karışan'a, sayesinde dahil ve ait olduğumuz Bırakılmışlık'ta.

B Karışan'a Bırakılmışlık'ı, düşünmenin aranan özü olarak sezip görürüz.

Ö Eğer Karışan'a Bırakılmışlık'ın içine kendimizi bırakıp yanaşırsak, İstememe'yi isteriz.

A Bırakılmışlık gerçekte, [öne koyup nesneleştiren] transsendental tasavvurdan kendini-salıverip-serbest-bırakma ve böylece ufuğun İsteme'sini dikkate almamadır, bu dikkate almama, artık bir İsteme'den gelmez, ola ki Karışan'a aidiyetin içine kendini-bırakıp-yanaşmaya sebep olunarak Bırakma, bir İstemenin izine ihtiyaç duyar; bu iz, kendini içe-bırakıp-yanaşmada kaybolur ve Bırakılmışlık'ta tamamen kaybolup silinmiştir.

B Fakat, bir İsteme olmayan nasılsa öyle bir şeyle Bırakılmışlık ne ölçüde ilişkilenmiştir?

Ö Duraklayan genişliğin duraksaması, geri dönüşte dayanarak sükun etmeye bırakma hakkında, Karışan'ın Karışma'sı hakkında söylediğimiz her şeyden sonra Karışan, irade olarak pek sayılamaz.

B Zaten, Karışan'ın Karışlaması'nın, keza Şeyleyerek-gerektirme'nin her etkilemeden ve sebep olmadan özlüce ayrıldığı, her irade özünün herkese ne kadar belirleyici bir şekilde yabancı olduğunu gösterir.

Ö Çünkü her irade, etkilemek ister ve [etkileyen fiili] gerçekliği kendi öğesi olarak ister.

A Bunu söylediğimizi duyan bir insan şimdi, etkileyen fiili gayrı-gerçeklik ve böylece hiçselleme içinde Bırakılmışlık'ın muallakta olduğunu, hatta azimden mahrum bir şekilde, her şeyin bir müsaade eden iradesiz bırakılması ve esasen, yaşama iradesinin değillenmesi olduğu kanaatine ne kadar kolay düşerek varabilecektir!

B O halde, Bırakılmışlık'ta da azim ve kararlılık gibi bir şeyin ne ölçüde hükmettiğini göstermemiz sayesinde Bırakılmışlık'ın bu olanaklı yanlış yorumuyla Karşılaşma'nın gerekli olduğuna inanıyor musunuz?

A Tüm bu isimlerin hemen, Bırakılmışlık'ı iradeye uygun olana doğru yanlış yorumladığını bilmiyor olmamama rağmen bunu kastederim.

B O zaman mesela, "kararlılık" ["kapanmışlıktan-kararlı-sıyrılma"] kelimesini, "Sein und Zeit"ta düşünüldüğü gibi, düşünmemiz gerekecek, yani Açık olan *için* Oradalık'ın kendisince hususi üstlenilen Kendini-açması olarak düşünmek gerekir...

Ö Karışan diye düşündüğümüz şey olarak.

B Eğer hakikatin özünü, Yunan Söyleme'sine ve düşüncesine göre Gizlenmemişlik ve gizden sıyrılan İfşa olarak tecrübe edersek şunu hatırlarız ki Karışan muhtemelen, hakikatin gizlenmiş özü-varoluşarak-sür[dür]me'sidir.

A O zaman düşünmenin özü-varoluşarak-sür[dür]me'si, yani Karışan'a Bırakılmışlık, özü-varoluşarak-sür[dür]en hakikatin kapanmışlıktan-kararlı-sıyrılması olacak.

Ö Bırakılmışlık'ta bir karar gizlenebilir ki, Bırakılmışlık'ın daima, daha saf bir biçimde kendi özüne içselleşir ve bu özü kararla dayanıklı kılarak, bu özde durur.

B Bu, bir tavra dayanıp açılmayan, aksine daima, Bırakılmışlık'ın sakin-etvarı kalacak bir sakin-etvara doğru kendini toplayan bir davranma olur.

Ö O halde sakin-etvarla, kararla dayanıklı olan Bırakılmışlık, Karışan'ın Karışlama'sının Karşılama'sı olacak.

A Sayesinde Bırakılmışlık'm kendi özünde dayanarak sükûn ettiği sakin-etvarla kararla dayanıklı olma, en yüksek İsteme'ye karşılık gelebilecek ve de gelemeyecek şey olur. Bırakılmışlık'ın -bilhassa Karışan'ın Karışlama'sına ait olmaya bırakan Kendi-nde-dayanarak-sükûneti içindir...

Ö Ve belirli bir biçimde Şeyleyerek-gerektirme'ye de...

A Karışan'a kendinde dayanarak sükûn eden aidiyetin bu kararla ısrar ve sebatı için bir kelime bizden eksik.

B "Inständigkeit" ["İçemeskûniyet"] kelimesi belki de bazı

şeyleri adlandırabilir. Bir dostumda, bir yerde yazdığı birkaç satırı bir keresinde okudum. Satırlar, bu kelimenin açıklanmasını içeriyordu. Satırları sezinledim, şöyle geçer:

İçemeskûniyet
Hiç hakiki bir şey değil
Özü-varoluşarak-sür[dür]en hakikatin
selameti karşılaması ama
geniş süreduran için,
sür düşünen kalbi
asil hatıraya ait
yegane semahatin
basit sebat ve sabrının içine.

Ö Karışan'a Bırakılmışlık'ta İçemeskûniyet buna göre, düşünmenin kendiliğindenliğinin hakiki özü olacaktır.

B Ve düşünme, öne sürülen satırlara göre asil olan ile akrabalığında, *zikredip-hatırlayarak-düşünme* olacak.

Ö Karışan'a Bırakılmışlık'ın İçemeskûniyeti, düşünceli halin kendisi olacak.

A Bana öyle görünüyor ki, bu olası olmayan gece, her ikinizi de hayranlığa büyüler.

Ö Sayesinde daha da bekleyici ve daha sakin, ayık hale geldiğimiz Bekleme'de hayranlığı kastediyorsanız, kesinlikle.

B Görünüşe göre daha gariban ve yine de rast-lantıda daha zengin.

A O zaman lütfen, Bırakılmışlık'ın asil olan ile ne ölçüde akraba olabildiğini, tuhaf sakin ayıklığınızda söyleyiniz.

B Asildir, kökeni olan her şey.

Ö Sadece kökene sahip olan değil, aynı zamanda kendi özünün kökeninde duraklayandır.

A Şimdi asıl Bırakılmışlık, insanın kendi özü-varoluşarak-sür[dür]me'de Karışan'a ait olduğundan, yani Karışan'a bırakılmış olduğundan ibarettir.

B Ara sıra değil, aksine -nasıl söylememiz gerekir- önceden.

A Önceden ilerde, ki dışına doğru aslında düşünemeyiz...

Ö Çünkü düşünmenin özü orada başlar.

A O halde ezelden beri, insanın özü-varoluşarak-sür[dür]me'si Karışan'a bırakılmıştır.

B Hemen de eklediğimizden dolayı, daha doğrusu, Karışan'ın kendisi sayesinde.

Ö Karışan, kendi hususi Karışma'sına insanın özü-varoluşarak-sür[dür]me'sini has-ıl ederek devreder.

A Böylece Bırakılmışlık'ı açıkladık. Ancak, hemen dikkatimi çeken şeyi de, şüpheyle düşünmeyi ihmal ettik ki bu insanın özü-varoluşarak-sür[dür]me'si, Karışan'a has-ıl edilerek devredilmiştir.

B İnsanın özü-varoluşarak-sür[dür]me'si bundan dolayı belli ki Karışan'a bırakılmıştır, çünkü bu öz, Karışan'a o kadar özlü aittir ki bu Karışan, insanın özü-varoluşarak-sür[dür]me'si olmaksızın, özünü sür[dür]düğü gibi sür[dür]emez.

A Bu, pek düşünülemez.

Ö Bunu [öne koyup nesneleştirerek] tasavvur etmek istediğimiz sürece, yani "insan" denen nesne ile "Karışan" denen nesne arasındaki, nesnesel mevcut bir ilişki olarak zorla önümüze getirmek istediğimiz sürece, katiyen düşünülemez.

A Bu olabilir. Ama, buna dikkat etsek bile yine de insanın özü-varoluşarak-sür[dür]me'sinin Karışan ile özlü ilişkisi ilkesinde aşılamaz bir zorluk geride kalmaz mı? Karışan'ı işte bu şekilde hakikatin gizlenmiş özü-sür[dür]me'si olarak karakterize ederiz. Karışan yerine kısaca bir defa hakikat dersek, Karışan ile insanın özü-varoluşarak-sür[dür]me'si arasındaki ilişki ilkesi şunu ifade eder: İnsanın özü-varoluşarak-sür[dür]me'si, hakikate has-ıl edilerek verilmiştir, çünkü hakikat, insana ihtiyaç duyar. Ama bu, hakikatin ayırt edici karakteri değil midir, daha doğrusu bilhassa insanla ilişkisi bakımından böyle midir ki o her neyse hakikat, insandan bağımsızdır?

B Hakikatin özü-sür[dür]me'sini ayrıca açıklayıp insanın özü-varoluşarak-sür[dür]me'sini daha açık ve seçik belirlediğimizde, elbette ilkin tartışabileceğimiz bir zorluğa, bu söylenen ile dokunuyorsunuz.

Ö İnsanın ve hakikatin özü-sür[dür]me'sine giden yoldayız il-

kin; yine de hakikatin insanla ilişkisi hakkındaki ilkeyi başka sözlerle öyle anlatmaya çalışacağım ki bir defa bilhassa bu ilişkiyi şüpheyle düşünürsek, hakkında sükûnetle derin düşünmek zorunda olduğumuz şey daha seçik hale gelir.

A Bu konuda söylemek istediğiniz şey, bundan dolayı öncelikle sadece bir iddia olarak kalır.

Ö Kesinlikle; ve şunu kastederim: İnsanın özü-varoluşarak-sür[dür]me'si, bundan dolayı yegane bir tarzda, Karışan'a bırakılmıştır ve buna uygun bir şekilde, Karışan tarafından kullanılır, çünkü kendisi için insan, hakikate muktedir değildir ve bu hakikat, insandan bağımsız kalır. Sadece bundan dolayı hakikat, insandan bağımsız bir şekilde özüsür[dür]mekte, çünkü insanın özü-varoluşarak-sür[dür]me'si, Şeyleyerek-gerektirme'nin korunmasına ve Karışlama'ya Karışan tarafından Karışan'a Bırakılmışlık olarak kullanılır. Hakikatin insan*dan* bağımsızlığı, elbette besbelli insanın özü-varoluşarak-sür[dür]me'si *ile* ilişkidir ki bu ilişki, Karışan'a insanın özü-varoluşarak-sür[dür]me'sinin Karışlama'sında sükûn eder.

B Bu öyleyse, o zaman insan, kendi özü-varoluşarak-sür[dür]me'sinin kökeninde, Karışan'a Bırakılmışlık'ta İçemeskûn olan *olarak* duraklar ve bundan dolayı insanın özü-varoluşarak-sür[dür]me'sini şu şekilde yeniden formüle edebiliriz ki insan, hakikatin özü-sür[dür]me'sine doğru kullanılandır. Kendi kökeninde bu denli duraklayarak insan, kendi özü-varoluşarak-sür[dür]me asilliğinden garipsenmiş olur. Düşünceli hale insan, umarak ihtimal verdi.

A Bu umarak ihtimal verme, herhalde Bekleme'den farklı bir

şey olamayacaktır ki Bırakılmışlık'ın İçemeskûniyet'i olarak bu Bekleme'yi düşünürüz.

B Eğer Karışan böylece, duraksayan genişlik ise, uzun süre düşüncelilik hali en geniş şekilde, yani durağın genişliğine bizzat ihtimal verebilir, çünkü en uzun şekilde bekleyebilir.

Ö Sebat ve sabırla düşüncelilik hali, şu İsteme'nin saf kendi-içinde-dayanak-sükûnetidir ki bu sükûnet, İsteme'yi reddederek, bir irade olmayanın içine kendini bırakıp yanaşmıştır.

B Düşüncelilik hali, düşünmenin özü ve böylece Şükran'ın özü olur.

Ö İlkin bir şey için teşekkürü sunmayan, aksine sadece teşekkür eden şu Şükran'dır ki teşekkür edebilir.

B Düşünmenin bu özüyle, aradığımız şeyi bulacaktık.

A Ama [konuşmaların bütünü olarak] söyleşimizin her söyleneninin içinde sükûn etmiş gibi göründüğü aranan şeyi bulduğumuz varsayılırsa. Bu, Karışan'ın özü-sür[dür]me'sidir.

Ö Çünkü bu, sadece varsayıldığından, belki de nasıl fark etmiş olduğumuzu, uzun zamandan beri her şeyin sadece varsayılmış bir tarzda söyleriz.

A Bununa birlikte, Karışan'ın kendisinin şimdi bana her zamankinden daha uzakmış gibi olduğu sırada Karışan'ın özünün bize daha yakınlaştığı itirafıyla daha uzun bir süre oyalayamam.

B Karışan'ın özünün yakınlığında olduğunuzu ve Karışan'ın kendisine ise uzak mı olduğunuzu kastediyorsunuz?

A Ama, burada Şeyler'den genel olarak konuşulabilecekse, Karışan'ın kendisi ve özü, elbette iki farklı şey olamaz.

B Karışan'ın Kendi'si, muhtemelen kendi özüdür ve kendi kendisinin Aynı'sıdır.

Ö O zaman, söyleşi sırasında tecrübemizi şu yöne doğru ifade edilebilir ki, Karışan'ın yakınına gelip aynı zamanda ona uzak kalırız; bu arada elbette, Kalma, bir geri dönüştür.

B Söylediğiniz şeyle ama sadece, Bekleme'nin ve Bırakılmışlık'ın özü adlandırılmış olacak.

A Fakat o zaman, Karışan'ın kendini içinde aydınlatıp örterek gizlediği, yakınlaştırıp uzaklaştırdığı yakınlık ve uzaklığın durumu nedir?

B Bu yakınlık ve uzaklık, Karışan'ın dışında hiçbir şey olamazlar.

Ö Çünkü Karışan, her şeye karışarak, her şeyi birbirine toplayarak ve Aynı'da hususi dayanak sükûnetine doğru kendi kendisine geri dönmeye bırakır.

A O zaman, Karışan'ın kendisi, Yakınlaş[tır]an ve Uzaklaş[tır]an olacak.

B Karışan bizzat, uzaklığın yakınlığı ve yakınlığın uzaklığı olacak...

A Ki bu münasebetle, bu karakterize edişi diyalektik düşünemeyiz...

Ö Aksine, nasıl?

A Sadece, Karışan'dan hareketle belirlenen düşünmenin özüne göre.

B O halde, Bırakılmışlık'ta içemeskûn vaziyette, bekleyerek.

Ö Fakat uzaklığın yakınlığıysa Karışan, o zaman düşünmenin özü-sür[dür]me'si olacak?

B Bu herhalde, artık biricik bir kelimeyle söylenemez. Ancak, düşünmenin ve bununla birlikte gözlemleyerek bilmenin de özünü uygun bir şekilde adlandırmaya, kısa bir zaman öncesine dek h-asıl olmuş görünen bir kelimeyi biliyorum.

A Bu kelimeyi, severek duymak isterim.

B Bu, çok önceden daha ilk söyleşimizde hatırladığım bir kelimedir. İlk patika söyleşimizde nefis bir tembihe borçlu olduğu bugünkü konuşmamızın başlangıcında belirtince bu içe doğan hatırlamayı da kastediyordum. Bugünkü söyleşinin akışında, bu kelimeyi, daha sık bir şekilde öne sürmek isteyeceğim. Ama her defasında, düşünmenin özü olarak bize yakınlaşan şeye sanki daha az uyuyormuş gibi görünür.

A Hemen kendi keşfinizi çok erkenden açıklamak istemiyormuşsunuz gibi, içe doğan hatırlamanızdan gizem dolu bir şekilde konuşuyorsunuz.

B Hatırlayarak-düşündüğüm kelimeyi, ben kendim keşfetmedim, sadece alimane içe doğan bir hatırlamadır.

A O halde, öyle söylemem gerekirse, tarihbilimsel bir hatırlama mı?

B Öyle demek isterseniz tabii ki. Bu hatırlama hatta, Yunan milletinin düşünmesinden kaynaklanan sözleri ve ilkeleri sık bir şekilde akışına serptiğimiz bugünkü konuşmanın stiline iyi uyardı. Ama şimdi, kastedilen kelime, biricik bir kelimeyle adlandırmaya çalıştığımız şeye artık uyamaz.

Ö *Düşünmenin Özü*'nü kastediyorsunuz ki Karışan'a içeme-skûn Bırakılmışlık olarak bu öz, yakınlığa uzaklık olarak sezgisel gördüğümüz, Karışan ile özlü beşeri ilişkidir.

A Söz şimdi artık uymuyorsa bile, yine de söyleşinin sonuna doğru bunu açığa vurabilirsiniz; zira insani meskene yeniden yakınlaşıp zaten söyleşiyi yarıda keserek bitirmek zorundayız.

Ö Önceden, nefis bir tembih olarak değerli olan ve şimdi artık isabetli olmayan kelime, bu arada, Söylenemez olan bir şeyin önüne geldiğimizi bize açık kılabilir.

B Bu kelime, Heraklit'indir.

A Hangi fragmandan, bu kelimeyi çıkardınız?

B Kelimeyi, sadece kendisini gösterdiği için, hatırladım. 122 numaralı fragmanı biricik fragman olarak belirleyen şu kelimedir.

A Heraklit fragmanlarının bu en kısa olanını bilmiyorum.

B Buna ayrıca pek dikkat edilmez, çünkü izole edilmiş bir kelimeyle pek başlanamaz.

A Bu fragman, nedir?

B Ἀγχιβασίη [Agchibasie].

A Bu neyi söyler?

B Bu Yunanca kelime, Almanca kelime "Herangehen" ile çevrilir.

A Bu kelimenin, gözlemleyen bilginin özünün adlandırılması için mükemmel bir isim olduğuna inanıyorum; zira [karşıda duran] nesnelere doğru öne ve yönelerek gitmenin karakteri, bu kelimede isabetli ifade edilir.

B Bu, bana da öyle görünüyordu. Bundan dolayı galiba, ilk söyleşide modern, gözlemleyen bilgide ve her şeyden önce bilimsel araştırmada emek, başarı, eylem hakkında konuştuğumuzda, bunu hatırladım.

A Doğabilimsel araştırmanın, doğaya –yine de doğanın söze gelmesini sağlayan- bir saldırı gibi bir şey olduğunu seçik kılmak için bu Yunanca kelime kullanılabilir. Ἀγχιβασίη "Herangehen": Modern bilimin özü hakkındaki konuşmamızın parolası olarak Heraklit'in bu sözünü kendime düşünebilirim.

B Bundan dolayı, kelimeyi telaffuz etmeye şimdi de tereddüt

etmekteyim, zira yolda ihtimal verdiğimiz düşünmenin özüne tastamam isabet etmez.

A Çünkü Bekleme elbette, Herangehen'in hemen hemen karşı hareketidir.

B Karşı-sükûnet dememek için.

Ö Ya da düpedüz sükûnet. Ama, 'Αγχιβασίη'nin Herangehen anlamına geldiği belirleyici midir?

B Kelime kelime çevrilirse, "yakın[a] gitmek" [ya da yan anlamıyla "müteessir etmek, sarsmak, yüreğine işlemek"] demektir.

Ö Belki de şunu düşünebileceğiz: "Yakınlık-a-gitmek"

A Bunu tamamen kelime bazında, "yakınlık-ın içine-doğru-kendini-içe-bırakıp yanaşma" anlamında mı kastediyorsunuz?

Ö Tahminen öyle.

B O zaman bu kelime, bulduğumuz şeyin ismi, belki de en güzel ismi olacak.

Ö Yine de, kendi özünde halâ aradığımız şey.

B 'Αγχιβασίη: "Yakınlık-a-gitmek". Şimdi bana öyle görünüyor ki bu kelime daha ziyade, patika üstünde bugünkü yürüyüşümüzün ismi olabilecek.

Ö Bizi gecenin içine doğru derince yürüten...

A Ki gece, gittikçe harikulade parlar yukarıya doğru...

B Ve yıldızlar şaşar...

Ö Çünkü gece, birbirine yakınlaştırır yıldızların uzaklıklarını gökyüzünde...

A En azından, çocuksu bakanlar için, öyle kesinlikçi araştırmacılar için değil.

Ö İnsanın içindeki çocuk için, yıldızların yakınlaştıranı olarak kalır gece.

B Birleştirir gece, dikişsiz, kıvrımsız ve ipliksiz.

A Yakınlaştırandır gece, sadece yakınlık ile işler çünkü.

B Şayet her defasında işleyip daha ziyade işlemeyerek sükûn etmezse gece...

Ö Yüksekliğin derinliğine hayret ederek.

B Hayret böylece, sükûn ve kapalı olanı açamayacak mı?

A Bekleme'nin türüne göre...

Ö Bir bırakılmış olan ise eğer bu Bekleme...

B Ve insanın özü-varoluşarak-sür[dür]me'si kalırsa oraya hasıl olmuş...

Ö Ki oradan, çağrılmışızdır.

Açıklamalar

Konuşma, komponist Conradin Kreutzer'in 175. doğum yıldönümü merasiminde, 30 Ekim 1955 günü, Messkirch'de yapıldı.

Tartışma, 1944/45'te kaleme alman, bir araştırmacı (A), bilgin (B) ve öğretmen (Ö) arasındaki söyleşiden alınmıştır.

Söyleşide adlandırılan *İkili* için, *Was heißt Denken?* Niemeyer Verlag, 1954 ile karşılaştırınız.

Temel Kavramların Köken ve Atıf Bağlamına Dair

Dilin düşünmesinden ziyade dilin *konuşma*sını yola koyan Heidegger, felsefenin *bir konuşma bütünü olarak* söyleşi kabiliyetini öne çıkarır ki bu ontolojik dil olgusu, çok önceden vücutlararasılığın fenomenolojik motiflerine demirlenmiştir. Herhangi bir dile yapılacak herhangi bir Heidegger çevirisi, *dili konuşmaya bırakma* yolunda sadece bir adımdır. Heidegger gibi bilhassa dilinin *zorlukları* ve *güçlükleri*yle 'meşhur' bir düşünce adamının ilgili okuru meşgul etmesi ve hatta bıktırması kendiliğinden anlaşılırdır. Zira ters yazı faaliyetinin tersi olacak şekilde, Heidegger'in *meta-for*larla işi yoktur. Tek bir kelime ve kavram hakkında yoğun bir atıf bağlamıyla düşünen ve çeşit çeşit anlamlar bulan, çevirileri bilinenden çok farklılaştıran, hem sadık olan hem de ihanet eden Heidegger'in Şeyler'e dair tefekkürü gereği, tek başına ve yegane hiçbir kavramı, hedef dile biricik bir kavram, söz ve kelimeyle *aktarılamaz*, aksine işine başlar başlamaz çevirmen, gayrı-aşina ve müphem bir yaban karışta

açmaz, sapa yollar ile karşı karşıyadır; uzun, kesitli ve çizgili *kelime asaları* kullanmaya mahkumdur, girilmemiş, yoğun metni açarak yaşa[t]mak için.

Yazarın görevi neyse, çevirmenin de görevi odur denildiğinde bu iddia, büyük düşünüp büyük yanılan Heideggerciliğin kal[*dır*]ımlarında büyük çeviriler sunup büyük hatalar yapacak çevirmenlerin yazarı konuşmaya bırakma gayretlerini dışlar. Okura az ya da çok, serbest ya da sadık, anlamlı veya anlamsız gelebilecek her şey çeviri faaliyetinde içerilmiştir, ne var ki bu fiili-gerçek, "başka türlü çevirememe"nin faktisitesini gölgelemelidir, zira çevrilmesi gereken şey neyse o, *olduğu gibi ve nasılsa* öyle hedef dilde *aksetme*ye bırakıldı. Elinizdeki çeviri, şeylerin durumundan hareket eden hermeneutik bir fenomenolojinin yabancılık usullerine dayanır ve "yazardan-daha-iyi-anlama"nın zıt dünyasındaki *şu* kavram durumunun görülürlüğünün alacakaranlığında *işte bu* "neyse/nasılsa O olarak" ve "başka türlü çevrilemezlik" ilkesinden hareket eder. Kavramın neden başka türlü değil de *böyle* göründüğü gerçeği, aynılığın ve farklılığın Aradalığında erimez, aksine yeniden doğup gelişir.

Bu çeviri metni, anlaşılırlığa, doğruluğa ve her şeyden önce açıklığa önem verir, çünkü hakikate bağlı/tutuklu ve samimi olmaya çalışır. Okurun *bilindiği ve ulaşıldığı kadarıyla* Almanca aslı ve başka dillerdeki çeviriler ile karşılaştırması akla yakındır ki çeviri metni, orijinal eserin *yakınlaştıran uzaklığı*ndan ve başka dillerdeki *uzaklaştıran yakınlığı*ndan beslenir. *Gelassenheit* metninin bir uçtaki ipi düşünmenin varlıkla ilişkisi bağlamında Bırakma'nın patikalarına uzanıyorsa, bir diğer uçtaki ipi hakikat, açıklık, şimdiki-mevcudiyet, Bekleme ve Karış-an kavramlarını birbirlerine bağlar. Heidegger çevirisi herhangi bir felsefi, filolojik, dil-bilimsel sözlüğe bağlı kalmadan, hatta onları paranteze alarak metni, *neyse ve nasılsa O olarak* sunması gerekir. Buna göre, düşünülmesi gereken kelimelerin atıf ve

köken bağlamından sadece ve sadece Heidegger metninin Almanca-Türkçe göstererek ayıran ve birleştiren düşündürdükleri çıkar *ve başka hiçbir şey...*

Çeviride adkoyma ve adlandırma, Heidegger ile beraber söylenirse, söze çağırır, orijinal metinde Varolanı görünüşe çıkarır. Aşağıda belli başlı kavramlardan oluşan listenin genel ağırlık noktası, açıklanması gereken anlaşılamazlıkları ve çevrilemezlikleri adlandırmadır. Heidegger metnine ilişkin okuru yönlendirecek yorum ve açıklamalardan kaçınıldı, daha ziyade, neyin nasıl anlaşılarak çevrildiğini gösterir. Çeviri metninde geçen köşeli parantezler bana aittir.

M.K.

ahnen: (Fenomenolojik "Anschauung" kavramıyla benzerliğinde) sezgisel görmek.

Andere (.r, .e, .s): Başka olan, Başka, Başkası. Türkçede eril-dişil ayrımı olmadığından başkalığın bu anlam alanında sadece insan ve nesne ayrımına yer verilebilir.

- **Selbe (.s)**: Aynı olan, aynılık, Aynı.

Ausdauer: Karar, durma, sabit olma.

bergen: gizlemek.

- Entbergung: Gizden sıyrılan İfşa; "Ent-" öneki, "Entzug" (sıyrılma, geri çekilme ve eksilme) kavramıyla ilişkilidir. Bkz. **ziehen**.
- sich verbergen: Kendini gizlemek, gizlenmek.
-,- Unverbeorgenheit: Gizlenmemişlik.
- zurükbergen: Yeniden gizlemek.

denken: Düşünmek.

- Denken (.s) : Düşünme.
- andenken: Zikredip-hatırlayarak-düşünmek.
- bedenken: Şüpheyle düşünmek.
- denken an etw.: Bir şeyi hatırlayarak düşünmek.
- Denkfähigkeit (.e): Düşünme yeteneği.
- Auf der Flucht vor dem Denken: Düşünmeden kaçışta.
- das herzhafte denken: Candan, gönülden düşünme.
- das rechnende Denken: Hesaplayan düşünme.
- nachdenken: Tefekkür etmek, sonradan etraflıca düşünmek.
- das besinnliche Nachdenken: Sükünetle derin tefekkür.
-, *Dank* (.r): Şükran.
-,- danken: Teşekkür etmek.
-,- bedanken: Teşekkür sunmak.
-, Gedanke (.r): Düşünce.
-,- gedanken-arm: Düşünceden-kıt.
-,- gedanken-los: Düşünce-siz.
-,- Gedanken-flucht (.e): Düşünceden-kaçış.
-,- Gedankenlosigkeit (.e): Düşüncesizlik.
-, gedenken: Hatırlamak, anmak.
-,- Gedenkrede (.e): Hatıra konuşması
-,- Gedenkfeier (.e): Merasim, düşündüren merasim. Anma töreni olarak çevrilmedi, çünkü Arapça kökenli m*erasim* kelimesindeki *resim*, gerçeklikten azlığı ve çokluğu, aktarım, aracılık, temsiliyet, yerine geçme, tasviri, manevi, sınır durumu vs. özellikleriyle *düşündürür*.
-, *sinnen*: Derin düşüncelere dalmak.
-,- besinnen: Sükûnetle, derin düşünmek.
-,- besinnlich: Sakin, huzurlu.
-,- das besinnliche nachdenken: Sükûnetle tefekkür.

Ding (.s): Şey.

- bedingen: Gerektirmek, şart koşmak. Heideggerci bağlamda "şeylemek". "Şeyleyerek gerektirmek" olarak çevrildi.

- Bedingnis (.e): Şeyleyerek-gerektirme. Karışan'ın Şeylerle ilişkisini ve Şeyleri olmaya-bırakmayı ifade eder.

- Dingwesen: bkz. **Wesen.**

eigen: Has, hususi, kendi.

-, eigentlich: Asıl, esas, aslında.

-, eignen: Has olmak, uygun olmak.

-,- s. ereignen: Hasıl olmak, hasıl etmek. Gündelik Almancada "olmak, vuku bulmak" anlamında kullanılan bu fiil, Heidegger'in varlık tarihine ilişkin tefekkürünün en önemli yapı taşlarından biri olan "Ereignis" (hadise, olay, daha doğrusu "Hasıl-olma") kavramının kökenini belirtir. Fiilin "Auge" (göz) ve "eräugnen" (gözle görmek, algılamak, dikkatle bakmak, göz önüne getirmek) ile Almanca bağlamı bir yana, geçişli (hasıl etmek) ve geçişsiz (hasıl olmak) kullanımında "has" ve "asıl" *çağrışımları* vurgulanarak, yazarın niyeti daha iyi açıklanabilir. Bu vurgu, ancak günümüz Türkçesindeki *sesin etimolojik kaybı "çeviri lehine" görmezden gelinirse*, Heidegger'i anlamaya yaklaşılabilir. Ses kaybı ve anlam değişimi için Hans Wehr'in *Arabisches Wörterbuch* adlı Arapça sözlüğüne ya da herhangi bir Arapça sözlüğe bkz.

- ge-eignet: Has-ıl olmuş, uygun.

- übereignen: Has-ıl ederek vermek.

- vereignen: Has-ıl ederek devretmek.

Empfangen: Karşılamak.

- Empfängnis (.e): Karşılama.

fallen: Düşmek.

- zufallen: Payına düşmek, üzerine düşme, rastlamak, rast

gelmek, denk gelmek.
- Zufall (.r): Rastlantı.
- Zu-fälliges: Rast-lantı, te-sadüf.
- zufällig: Rastlantısal, rastlantı sonucu.

geben: Vermek, sunmak.
- mitgeben: Birlikte sunmak.
-, Mitgift: Birlikte-sunu.

gegen: Alman dilinin "karşı, aleyhinde, -e doğru" edatıdır. Heidegger'in Başkalık, Şey ve mekan felsefesinin başat kavramlarından "Begegnung" [Karşılaşma] ve "Gegend" [Bölge, region] kavramlarını kendi kökeninde birleştirip ayırır. "Gegend", "Gegnet" ve "Vergegnis" kavramlarına "region, regioning, enregioning, that-which-regions" karşılıklarının tam uymadığı gerçeğinde bitmez, aksine başka bir yerde başlar mesele. Türkçeye de "bölge, bölgeleme, bölgeleyen" olarak çevrilemez.

Bu her iki başat kavramın anlamlı duruşu ve aktarımı, Türkçede "Karşı-laşma" ve "Karış [Parmaklar birbirinden uzak duracak biçimde gergin duran elde, başparmak ile serçe parmağının uçları arasındaki açıklık" anlamında bkz. *Büyük Türkçe Sözlük.*] kelimelerinin kökeni olan "**kar**mak" [katmak, eklemek, karıştırmak, karılmak, düşman olmak, karşı karşıya gelmek bkz. Nişanyan, *Sözlerin Soyağacı.*] fiilinin kökünden başka bir yerde aranamaz. "Karış" ve "Karşı" kelimelerinin **bold** yazılışı satır aralarında bu *aynı köken* varsayımına atıfta bulunur ki bu kavramlar gündelik kullanımın berisinde Varlık ve Varolanın ontolojik statüsünden hareketle düşünülmelidir.

-, Gegend / Gegnet (.e): Karış / Karışan. Felsefi bağlamında karşıyla, karşılaşmayla ve olup biten, ilgilendiren (angehend) 'Dışsallık" ile gerçi ilişkilidir, ama geri çekilme, dönüş, kaçma

ve sıyrılıp gitme anlamında kullanılır. Gizlenmemişlik olarak hakikatin özü ve Açık olan'a atıfta bulunur. Bu kelime, (mesela Almancadaki "Spanne: Ara, aralık, Karış, kısa süre" gibi) eldeki "açıklık"a atıfta bulunurken, "bölge" olmayı da kendi içinde düşündürür. Zira Almanca *Gegend* kelimesin genel anlamları *bu metin bağlamı için* genelleşir: Karış'ın *açıklık olarak* bulunduğu el, vücut-bedenin bir bölgesidir ve bundan hareketle Karış, manzaranın bir kısmı, bir toprak parçası, şehrin mahallesi ve çevresidir, belirli ve belirsiz yer, yöre, mıntıka ve niteliği, ilişkiselliği belirli, ama sınırlandırılmamış bölgedir. Karış, düşünmenin kendini içe bırakarak yanaştığı mekandır; ufuk ve Açık olan gibi kavramlarla birlikte düşünülmelidir ki, sükûn eden bir alandan ziyade, karşıdan gelen ya da karşıya gelen *hareket*tir. Tıpkı "das Ding dingt", "die Welt weltet", "das Nichts nichtet" örneklerinde olduğu gibi Heidegger'in "Die Gegend gegnet" ("Karış, karışır.") sözünü dikkate alırken, bağlam için Karış kelimesinin Türkçedeki *deyimsel* kullanımına da bakılabilir.

-, gegnen: Karışmak.

-,- Gegnende (.s): Karışır olan.

-,- begegnen: Karşılaşmak.

-,- Begegnung (.e): Karşılaşma.

-,- vergegnen: Karışlamak.

-,- Vergegnis (.e): Karışlama.

- entgegenkommen: Karşıya gelmek, karşılaşmak.

- entgegenstehen: Karşıda durmak

- Gegenstand (.r): [Karşıda duran] nesne, bkz. **Stehen**.

geschehen: Vuku bulmak, olmak.

-, Geschichte (.e): Tarih, geçmiş, olay, vuku bulan tarih, bkz. **wesen, eigen**.

- Historische (.s): Tarihbilimsel olan.

Haltung: Tavır.

- Verhalten (.s): Davranma, davranış.
- Verhaltenheit (.e): Gizlienmiş, sakin-etvar. Arapça kökenli davranma ve (çoğul halde) etvar kelimeleri, "tavır" kelimesine geri gider.

Heim (.s): Yurt, ev, bark.

-, Heimat (.e): Vatan, yurt.
-,- Heimaterde (e.): Vatan toprağı.
-,- heimatlos: Vatansız, yurtsuz.
-,- heimatvertrieben: Vatandan sürülmüş.
-, heimlich: Gizli, aşina.
-,- unheimlich: Tuhaf, acayip, gayrı-aşina.
-, Geheimnis (.s): Giz.
- Behausung (.e): Mesken.

hören: Duymak.

- hören auf etw./jn. : Bir şeye, kimseye uymak.
- gehören: Ait olmak.
- Zugehörigkeit (.e): Aidiyet.
- zusammengehören: Birlikte ait olmak.

Ich (.s): Ben.

- Ichheit (.e): Benlik.

Lassen: Bırakmak. Varlık ile ilişkiyi ifade eder.

-, gelassensein (.s): Bırakılmış-olma.
-, sein lassen: Olmaya Bırakmak.
-,- Gelassenheit (.e): Olmaya Bırakılmışlık. Tekniğin eşzamanlı olumlanması ve değillenmesi olarak düşünenin zorunlu temel tavrıdır, ne saf edilgenlik ne de etkenliğin saf değillenmesidir. Özgürlük ve serbestlik ile doğrudan ilişkilidir. Meister

Eckhart'ta "Gelâzenheit" bir hayat tarzı meselesiyken, Heidegger'de bu daha ziyade Varolanı olmaya bırakan bir varlık edimidir.

- anlassen: Sebepleyerek bırakmak.

-,- veranlassen: Neden olarak, yol açarak, sebep olunarak bırakmak.

- sich einlassen auf etw.: Kendine içe bırakarak yanaşmak.

- ablassen : Salmak, salıvermek.

- loslassen: Salıverip serbest bırakmak.

- zulassen: Serbest bırakmak.

-, aufgehen zu lassen: Açılmaya bırakmak.

-, fahren lassen : Vazgeçmek.

-, fallen lassen: Caymak.

machen: Yapmak, hazırlamak.

- Machenschaft-en: Yapımlıklar, entrikalar; yapıyormuş gibi yapmak. Almanca bilim kavramına (Wissenschaft) atıfta bulunur ve çoğul halde kullanılır.

- Tun (.s): Eyleme.

- Tat (.e): Eylem.

mut: Cesaret.

-, vermuten: İhtimal vermek, tahmin etmek.

-, Großmut: Semahat.

-, Edelmut: Düşüncelilik hali.

-,- edelmütig: Düşünceli hal.

-, Langmut: Sebat ve sabır, uzun süren düşünceli hal.

Nah: Yakın, yan yana, bitişik.

- Nähe (.e): Yakınlık.

- Nähernde (.s): Yakınlaştıran.

- Näherin (.e): Yakınlaştıran.

- Nacht (.e): Gece.
- liegen: Yatık durmak, ya[t]kın durmak.
-, naheliegen: Ya[t]kın durmak.
- Naheligende (.s): (akla) ya(t)kın durmak.
- Nächstliegende (.s): (akla) en ya(t)kın durmak.
- Ferne (.e): Uzaklık.
- Fernende (.s): Uzaklaştıran.
- Herangehen / Ἀγχιβασίη: Yakın[a] gitmek, ya da yan anlamıyla "müteessir etmek, sarsmak, yüreğine işlemek".

Nichtigen (.s): Hiçselleme.

offen: açık.
- Offene (.s): Açık olan.
- sich öffnen: Kendini açmak, açılmak.

Ruhe (.e): Hareketsizlik, sükûnet.
- beruhen: Dayanarak sükûn etmek.
- Gegenruhe (.e): Karşı-sükûnet.
- ruhen: Sükûn etmek, yatmak, sükût etmek, sessiz durmak. bkz. **denken > sinnen.**

sehen: Görmek.
- aussehen: Dışa görünmek.
- Aussehen (.s): Dışa görünme.
- Aussicht (.e): Dış görünüş.
- sehen lassen: Görülür kılmak, göstermek, görmeye bırakmak.
-Gesichtskreis: Bütünüyle görme olarak görüş alanı.

sein: Olmak, varolmak.
- Seiende (.s): Varolan.

- Sein (.s): Varlık. bkz. **Wesen.**

sprechen: Konuşmak.

- entsprechen: Karşılık gelmek, tekabül etmek.
- Gespräch: [Konuşma bütünü olarak] söyleşi

stehen: Durmak, dik durmak, ayakta durmak.

- bestehen: Mevcut olmak, sürmek.
-Beständnis (.e): Süreduran.
- Entgegenstehen: Karşıda durmak.
- Es steht mit etw.: Bir şeyin durumu.
-, Gegenstand: Nesne, [karşıda duran] nesne, bkz. **gegen.**
-, Ständigkeit: Meskûniyet. Bkz. Denken, Ruhe.
-,- Inständigkeit: İçemeskuniyet, içeyerleşiklik. İnnestehen (içeri-de durmak, duraklamak) ile ilişkilidir.
-,- Bodenständigkeit: Toprağa, vatan toprağına meskûniyet, yerleşiklik.

stellen: Dik koymak, yerleştirmek.

-, bestellen: Sürmek, çağırmak, koymak.
-, vorstellen: Öne koymak, sunmak, takdim etmek, tasavvur etmek.
-,- Vorstellung: [Öne koyup nesneleştiren] Tasavvur.
-,- Vorstellungsbezirke (.e): Tasavvur mahalleleri.
-,- Das transzendental-horizontale Vorstellen: [Öne koyup nesneleştiren] transsendental-ufuksal tasavvur. "Transandantal" olarak yazılmadı, çünkü Latince kökeni "trans-cendere" olarak geçer ve "transandantal" biçiminde Fransızca telaffuzu kulak tırmalıyor.

Warten: Beklemek.

- warten auf etw.: Bir şeyi beklemek, bir şeye ilişkin beklemek.

- erwarten: Umarak beklemek, beklenti içinde olmak.

Weile (.e): Durak, mekân-zamansal durak, kısa süre.

-, weilen: Duraklamak, duraklatmak, kısa süre için durmak.

-,- verweilen: Bir süre bir yerde durup kalmak; bekleme ve tereddüt ile ilişkide duraksa[t]mak.

Weite (.e): Genişlik.

- weiten: Genişletmek.

wesen: Eski Almancada "verweilen", "währen", "wohnen", "geschehen" anlamında kullanılır.

-Wesen, (.s): Felsefede existentia (Quodditas, Dassheit / Thatness: Kilik, gerçeklik) karşıtlığında essentia (Quidditas, Washeit / Whatness: öz, nelik, doğa) anlamına gelir.

Felsefedeki bu yaygın kullanım ve Varoluşçuluk felsefesinin varoluşu öze önceleme çabalarına karşı Heidegger, *kendi* "Existenz" kavramını farklı, yani "ek-sistere" (hinausstehen) kökünden hareketle yorumlar. Buna göre Varlık'ın (Sein) Ora'sı (Da) aydınlanarak açılmıştır. -"Hinausstehen" fiilinin en yakın anlamında- ve bir gayrı-nesne olan açık Oradalık (Dasein), içe aşkın ve dışa açıktır, eksiktir ve tamamlanmamıştır. Varsa Oradalığın özü bu, varoluşundadır, açıklığındadır, kendi Olabilmesinde, olanağında ve kaygısındadır. Nietzsche'ci "henüz belirlenmemiş hayvan" ["das noch nichtfestgestellte Tier"] tanımıyla akrabadır. "Wesen" kavramı, Olmaya Bırakma ve Bırakılmışlık ile doğrudan ilişkilidir. Kavramın fiilimsiliğinin söz konusu olduğu yerde, varoluş kavramının hem vuku bulup sürme hallerine hem de varoluşarak açıklık ve aşkınlık durumlarına işaret edilmiştir ki bundan dolayı, "özü sür[dür]me" veya "özü-varoluşarak sür[dür]me" olarak çevrildi. Bunun dışında klasik "öz" tanımı ve "varlık" tanımına da dikkat edilmiştir.

- Menschenwesen (.s): İnsan varlığı.

- das denkende, sinnende Wesen: Düşünen, derin düşünceye dalan varlık.
- Dingwesen (.s): Şey varlığı / özü.
- das Wesen des Denkens: Düşünmenin özü.
- das Wesenliche des Wesens: Özün özlüğü.

Weg (.r): Yol.
-, Bewegung (.e): Hareket, gayrı-sükûnet.

wirken: Etkilemek.
-bewirken: Yol açmak, meydana getirmek, etkileyerek sebep olmak.
- Wirkungszusammenhang (.r): Etki, sonuç bağlamı.
-Wirklichkeit (.e): Etkileyen fiili-gerçeklik.

wollen: İstemek.
-Wollen (.s): İsteme.
- Nicht-Wollen (.s): İstememe.
- Wille (.r): İrade.

Wort (.s): Söz, kelime.
-Antwort (.e): Cevap, karşılık, karşı söz.
-Verantwortung (.e): Sorumluluk.

ziehen: Çekmek.
- sich beziehen auf etw.: Bir şey ile ilişkilenmek.
- sich entziehen: Sıyrılmak, eksilmek, geri çekilmek.

Okumaları, dayanakları, eleştirileri ve hesap-dışı tartışmalarına bakıldığında Heidegger'in düşünce hareketi, Sokrates öncesi filozoflardan Platon ve Aristoteles'e, Descartes, Kant, Leibniz, Hegel, Schelling, Nietzsche, Brentano, Lotze, Natorp, Lask, Rickert, Dilthey ve Husserl'e uzanan bir felsefe tarihinde zikzaklar çizer. Garp felsefesinin Yunan başlangıçlarının latinleştirilmesine yönelik köklü genel eleştirisine rağmen Heidegger, Orta Çağda Augustinus, Thomas, Luther düşüncesine ve bilhassa Meister Eckhart mistiğinin "gelâzenheit" kavramına büyük önem vermiştir. Felsefesinin anlam alanına giren bu Orta Çağ sükûnet terminolojisini aşacak şekilde Heidegger Olmaya Bırakılmışlık kavramını, Heraklitçi etken, hareket edici anlamında "yakınlaşan yakınlık" ile birleştirir. Özneyi aşan, hitap ettiği insanı gizlenmemişlik sayesinde ait ve açık kılan varlığın anlamına "dönüş" hareketi ve metafizikçi tasavvurdan uzak bir 'başka başlangıç' ile Heidegger, varlığa yakınlığı hatırla[tı]r; şiirleyen düşünmeyi, düşünen şiire vardırır. 1955'te ünlü komponist Conrądin Kreutzer'e adanan ve bir söyleşiden ibaret Olmaya-Bırakılmışlık metni, hesaplayan, nesneyi öznenin önüne koyan, yani tasavvur eden düşünmenin 20. yüzyıldaki biricikliğine karşı bu düşünmeden kurtulup salıver(il)meyi tefekkürle vurgular. Bu vurguların yansıması olarak Heidegger'in Almancaya yabancı neologizmleriyse elinizdeki fark-çevirisinde, nadasa bırakılmaz, aksine karşı[da] olan bir karış Türkçenin Kendi-yabancılığının ters dünyasına bırakılır.

μεταβολ